

STANISŁAW WYSPIAŃSKI

Achilleis

STANISŁAW WYSPIAŃSKI

Achilleis

SCENY DRAMATYCZNE

[I] NA BOISKU PRZED NAMIOTAMI

ACHILLES

Rycerze miecza i mężowie czynu,
wy, których ludów rzesza mnoga słucha,
którzy chadzacie w gałęziach wawrzynu,
chcę w was obudzić myśl i potrząść ducha.
Lud nasz, nad którym wództwo jest nam dane,
zarazą mrze, pokotem u nóg wam się wali;
rażą go Apollina groty weń ciskane;
umyśliłem, że lud ten ofiara ocali.
Przed Bogiem się oczyścim skrucną w naszej winie
i ofiarę oddamy — Bóg wstrzyma się w czynie.
Jeden z nas winien hańby, za którą Bóg karze:
oto porwano córę temu, co oltarze
pieści Apollinowe...

AGAMEMNON

Zamilcz — ty zuchwały.

Wiem już, co chcesz powiedzieć.

ACHILLES

To i cóż drżysz wdały?

Czas, żebyś oddał dziewczkę.

AGAMEMNON

A twoją zabiorę;

A ciebie tym rozkazem raz przygnę w pokorę!

ACHILLES

Nie o sobie ja rzekłem, bo z krzywdą niczyją
bawię się dziewczką moją, której sam dobyłem,
gdy cały ród królewski jej trupem zwałem.
Nie wydarłem jej Bogu, lecz mnie Bóg ją nadał,
żebym do woli miał.

AGAMEMNON

Tożes wygadał,

Za długo ty się bawisz w miłośnym bezwstydzie,
ulegając kobiecie; — gdy oręż twój władny,
dla którego cię cenim, rdzewieje próżniaczo.

ACHILLES

Nie mów tak — bo mój oręż dziś rano bielilem,
o ostry porając go krzemień.
A nie przymawiaj mi — gdy wiesz, co słowa znaczą,

bo zjemę z ramion mych rzemień
i poznasz, gdy kobiety w twym domu zapłaczą,
ktom jest i jaki Bóg mnie broni,
gdy cios wymierzę przykładowy.

NESTOR

Widzę, że się spieracie i upust dajecie
złości, zły przewodnicze mędrców i młodzieży.
Przyznaję ci, Atrydo — żeś dojrzały w lecie
i nie chcesz wołać próżno. Przyznaję, Pelido,
że chcesz dobra — lecz Bogom zostawcie działanie.
Gdzie wy macie jakiegokolwiek pojęcie,
jak trzeba gadać, gdy się co chce zrobić?
Nie dość jest kogo ukarać lub obić,
trza umieć słowem powolnie i święcie
przekonywać i działać ot językiem raczej.
Za moich czasów inni byli ludzie.
Otóż ci inni ludzie gadali inaczej.
Przedewszystkiem umieli gadać, co jest sztuką.
Byli w swej mowie powolni, wytrwali,
wy zaś jesteście tacy, co się tłuką,
i pięścią chcecie wodzić rej. — Pamiętam jeszcze...
Zaraz przypomnę sobie — co mówiłem
lat temu sporo i jak mnie słuchano
dla mej wymowy, słów potoczności;
bo miałem zdolność mówienia ogromną
i myśl rozważną, spokojną, przytomną.
Zaraz przypomnę sobie — jak to było,
gdy dwóch za moich czasów się klóciło.
Jakżeż się zwali? Mniejsza o imiona;
ja należałem wtedy do ich grona.
Byli wielcy i tacy dziś w powieści gminu
żyją po latach mnogich. Posłuchajcie dalej,
zaraz wam powiem, jak ci mnie słuchali,
rozmową krzepiąc myśl w przededniu czynu.
Nie tacy byli, jak wy — inni wcale.

ACHILLES

Ody Pejritoos na swoim wesolu
pałą mordował swoich weselników;
syna gdy Tezeus zabijał;
gdy żywa pamięć zbrodni Pelopidów
kłątwą ciąży — gdzież ty ucztownika
bywałeś wtedy. Myśmy nieodrodnicy
i za kpów mamy, stary przyjacielu,
tych, co szukają duszy na języku.
Gdy ze mnie pożar bije, ten językiem miele,
tak pies kręci się w kółko, gdy barłóg swój ściele.

NESTOR

usiada

ACHILLES

W namiocie moim człowiek padły leży,
porażon słońcem dzisiaj. Wczoraj dwoje legło:
mąż jeden, co przy koniach był, i z niewiast jedna.
A wiem, że w nocy wywleczono trupy
z waszych namiotów Atrydzi kryjomie,

a wy ani pojrzyście, kto jest czerni ta biedna.
Złote robactwo obsiadło im lice,
krew ssając czarną, co z nozdrzy im ciekła.
Jeżeli nie lunie deszcz, to te złotnice,
Apollinowe wysłanniki piekła,
pocałunkami darząc nas strasznymi,
zarazę wszczepią w krew, że szeptem z nimi.
Wiem, że ty sądzisz, że Bóg sobie zbierze
sam tyle ofiar w ludziach, ile zechce,
Lecz ja to mówię — ja, co w Boga wierzę,
żem mocen wstrzymać tę karzącą rękę,
że tej Apollinowej kaźni znosić nie chcę!
I że w imieniu ludu, postawion nad ludy,
wzywam Boga, by wyrzekł, czego po nas czeka;
by nas wszystkich nie karał w srogości bez miary
za przewinę jednego człowieka.

wskazuje Agamemnona

OFIARNIK

Rzeknę to tedy, którym milczał poty,
że prawie bluźnisz twem słowem młokosie.
Choć kto zawinił, niezmiennie są loty
słonecznych grotów, które Bóg ten ciska.
Wy słów się strzeżcie. Niech się nikt nie zbliża
zbyttnio ku światłu. We wysokie drzewa
biją nejszybsze groty, co powalą.
Nie wyrastaj ty słowem, Pelido — bo zginiesz.
Od miecza jeno ci słyńać.
A gdy się z sławą mieczową rozminiesz,
z niczem ci przyjdzie odpłynąć.

ACHILLES

Wspomniałeś — może mi przyjdzie się zbierać.
Nie rzekłem jeszcze wszystkiego, co taję,
ku czemu serce bije.
Kiedym się zbierał tu lecieć pod Troję,
mój ojciec cudną darował mi zbroję;
tę matka bogini przyniosła mu w darze,
sam Hefaist ją kował w podziemnej pieczarze,
tę, co dziś pierś mą kryje.
Rzekł ojciec, mój synu — rzekł mi, dziecię moje,
to jest dar Bogów, w tej zbroi jest siła:
Gdy zechcesz zło czynić, nie będzie walczyła.
W tej zbroi nie wolno zawinić.
Idź w bój ten, gdzie męże
skrzyżują orężę,
gdzie męże miotają oszczepy —
lecz strzeż się człowieka,
co wyrósł nad inne,
którego jest serce prawością niewinne
i Boża nad którym opieka.

AGAMEMNON

Na Zewsa, Atrydzi, czy wiecie, gdzie zmierza?
Wszak mało zgaduję, co mówi.
Być może z Iljonem już szukał przymierza
i złamał przysięgę królowi.

ACHILLES

Przysięgim nie złamał,
lecz nie czas, bym kłamał,
gdym nadział świętą zbroję.
Nie zadrzę przed wami,
mocnymi królami,
lecz Bogów słonecznych się boję.
Dziś walkę tę rzucę — zabiorę okręty,
z którymi tu płynąłem.
Was samych ostawię na bój ten przeklęty.
Ze śmiałem stawam lu czołem.
I ojcu, gdy wrócę,
do koan się rzucę
i rzekę, całując skraj szaty:
Znalazłem człowieka.
Dalekom go szukał
i mnogie przebiegiem dlań świąty.

AGAMEMNON

Słuchajcie królowie, jak on nas oszukał:
Z Hektorem oto jest w znowie!

ACHILLES

Nie, ja nie będą wam walczył z Hektorem.
Ja zrozumiałem już dziś w sercu mojem,
gdy nadarzyła się chwila z tym sporem
z tobą, Atrydo — że wy, jako sępi,
tuście zlecieli, gdzie mąż ten nad męże
nad grodowisko ojców wzniosł orężę,
by bronić chaty i żony, i dziecka;
że go tam w sieci dźwierz garsć zdradziecka
głupców, bezczelnych zbójów z Parysem na czele,
których on jeden przerósł duchem wiele,
i ta jego istota, dusza, co nim rządzi,
mnie go każe szanować — i niech Zews mnie sądzi.
Wy się żrecie, jak sępy o padła kawalce,
nie myśląc cale o tem, z kim stajecie w walce?
Oszukujecie lud własny i chłopów,
że klątwa ciąży na ojczystej ziemi;
że gwiazda jasna w morze wam uciekła,
tuście ją gonić przybiegli mocarni;
nienasycone łupem pełniąc wory
dla was samych, nie dbając o lud, co gruz orze.
Gdy was poznaję, nikczemni i marni,
że klątwa wasza wlecze się za niemi,
imieniem czego żądacie pokory?

AJAS

do odchodzącego Achillesa
Co postanawiasz?

ACHILLES

Już postanowiłem,
bo tu nie z prośbą, z nakazem przybyłem.

AGAMEMNON

Ja dziewczki nie dam.

ACHILLES

A ja nie dam mojej.

ODYS

Pewna, że klótnią nie weźmiecie Trojej.

ACHILLES

Mądry Odysie, nad twą mądrość wzrosłem;
nie chcesz uznać, że słusznym gniewem się uniosłem.

ODYS

Synu Peleusa, lubię kiedyś ty rumiany
gniewem, bo to zapowiedź, że krew w tobie pali,
że skoro się do lotów zerwie, Iljon zwali
Pomnisz, jakom cię przywiódł i wśród dziewczek poznał,
gdyś ty za miecz uchwycił — ot jako tej chwili,
gdy się rwiesz ku Atrydzie —

AGAMEMNON

Więc Odys się sili
miłemi słowy ugłaskać Pelidę,
Więc ja niejako jestem winien?

ODYS

Myszę.

AGAMEMNON

Poczekajcież, więc zaraz pacholków dwu wyślę,
niech przywiodą kochankę moją tu na radę
i zobaczycie, czyli ja jej przymus kładę,
żebym ją dla się miał...

CHRYZES

wchodzi

w godowym stroju Apollinowego kapłana

AGAMEMNON

milknie

OFIARNIK

do Chryzesa

Lepiej byś starcze uczynił, byś ostał
z dala i nie przychodził do władców tej pory.

CHRYZES

Nie przychodzę ich błagać, karać jestem skory.
Bóg jest ze mną. — Ten wicher, co się rwie upalny,
żenie tu nas pomór i piasek gna skalny.
Ludziska wasze mrą — i wy pomrzecie,
gdy mnie w bezwstydzie dziecko marnujecie.

AGAMEMNON

Możesz ją sobie zabrać.

CHRYZES

Nie drwij ze mnie, królu,
i bodajbyś nie zaznał nigdy tego bólu,
który ja ojciec znam.

AGAMEMNON

Więc poznaj radość.
Możesz odebrać córkę, już miałem jej zadość.

CHRYZEIS

wchodzi
wprowadzona przez zbrojnych

CHRYZEIS

bezzadna

Ojcie — ...

do Agamemnona

Panie mój — królu,...

CHRYZES

Głupia, obłąkana.

ODYS

Opętana miłością — przyłgnęła do męża.
Nie pójdzie z tobą stary. Więc rzuć Apollina
i przyjm te kubły złota odeń, jako dary
za chowaną dziewczynę.

CHRYZES

Wam nic jej sromota?!

OFIARNIK

Nie widzę tu sromoty ni żadnej bezcześci,
gdy ją najpierwszą z dziewic mąż najpierwszy pieści.
I całe być nie miała na to przeznaczona,
jak inne, by kolejno iść w innych ramiona.
Jest kochanicą króla nad mnogimi ludy
i sądzę, że przesadne twe żale a trudy
i zachód niepotrzebny. Co więcej tem zyskasz,
że się rzucasz na mężów mocniejszych od ciebie,
że się klniesz Apollinem?

CHRYZES

Pomór was pogrzebie!!

do ofiarnika

Ty, coś fałszerzem świętych praw i świętej woli;
ty, co wiesz, że jedynym sędzią przeznaczenie,
śmiesz urągać łzom moim i krzywdzie, co boli?
Przekupny — możesz złoto zagarnąć, co dają.
Ja nie zabiorę nic. Tu dar przyniosłem.

do córki

Ze mną chodź —

CHRYZEIS

do ojca

Tu zostanę — gdzie chcesz mnie wieść?

do Agamemnona

Panie.

On tak oczyma rzuca — straszno patrzy ku mnie,
— a ty milczysz — i jeno uśmiechasz się do mnie.

Czemże byłam dla ciebie — — ? A więc ty się lękasz,
ty się lękasz mnie przyjąc na powrót do łoża?
Kędyż pójde? — — Mnie ojciec zabije...

CHRYZES

chwytą ją za rękę

Dłoń Boża.

Zrozumiałem. Wy drwicie ze mnie i z dziewczyny.
Hańba człowieka, to są wasze czyny.
Chcecie, bym u nóg waszych jak pies leżał podły
i wył, skomlał o litość — a wy moje modły
jako czczy dym zgonicie przed Apolla tronem,
sutą go łbów stu pastwą darząc — i mym zgonem.
Jestem Jego kapłanem — ludziom pośredniczę,
człowiecze jeno ciało kryje mego ducha,
aż oto dziś się zrywa Boża zawierucha
i inne mam przyjąc oblicze.
Niechaj was spali żar i ogień z nieba.
Niechaj was zawieść zre i miecz niech was wytępi,
którzycie przyszli tu rycerze-sępi —
za moje dziecko.

ofiarnym nożem zabija córkę

CHRYZEIS

Ach —

CHRYZES

Nóż Apollina!!

WSZYSCY

dobywają mieczów

CHRYZES

Przekleństwo mieczom tym! Bóg was przeklina!!

grom bije

WSZYSCY

upadają na kolana

CHRYZES

wznosi ręce

Chciałeś tej krwi — oddałem ją Tobie, Mocarzu.
Śpiewasz tam na tych stropach wysokich pod niebem.
Wtóruj mi gromem, gdy idę z pogrzebem;
rzuciłeś ich na kolana.
Hańba już zmyta i dziewczka skalana
ofiarnym nożem zabita.

dźwiga trupa

Pójdź moje dziecię, biorę cię na ręce
i pójde — precz odpłynę — na głębie morskie — idę w męce...

zastępują mu drogę

Puszczajcie mnie!

WSZYSCY

podnoszą się z miejsc, jak klęczeli

CHRYZES

Dajcie mi łódź czerwoną, strojno
i lud niech stanie przy mnie zbrojno

i córę niech poniosą...

AGAMEMNON

klęcząc

Dajcie mu łódź i zbrojny lud
niech wniesie w łódź dziewczyny ciało
i z ojcem niech odpłyną.

CHÓR

Cud!

Patrzajcie, co się stało!

OFIARNIK

Niebo chmurami się zakryło.
Zciemniało.

gromy

CHRYZES

do Agamemnona

A jeśli miłość znała z tobą,
nie kryj jej pod zawojem. —
Nie żałuj jej, wydzierco praw.
Jej żal jest prawem mojem.

odchodzi

za nim zmierzają wszyscy, wśród nich Achilles.

Tęgoż ostatniego spostrzega Agamemnon i z klęczek wstaje

AGAMEMNON

do swoich wskazując Achillesa

Nie dopuść Bóg,
by mnie śmiał łżyć
i mnie przekleństwo nieść.
Przez cały obóz niech dmie róg
i wieści moją wieść:
Pelidzie każę dziewczką wziąć
i oddać w łóżę mnie.
Niech wie, gdy Bogiem śmiał mnie kląć,
czyja go ręka gnie.
Hej, nie straciłem jeszcze nic
z mej władzy i przemocy.
Klnę się na Olymp i na Stygs,
że pojmem ją tej nocy.

NESTOR

którego podtrzymuje dwóch młodzieńców

Prowadźcie mnie. — Pójdziemy się przyjrzeć ofiarom.
Wiek mój jest już zgrzybiały i postać mam starą.
Choć człowiek z wiekiem zyska jakie doświadczenie,
zawsze przecie swą młodość w najpierwszej ma cenie.
Częściej-em gadał z młodu — mniej na starość gadam;
przysłuchuję się innym i rad w kącie siadam.
Choć jakie doświadczenie człowiek w starość zyska,
przedsię piękna ta młodość, co przebój się ciska.
Prowadźcie mnie, wam młodym ten zaszczyt przypada.
Nikt tak płynnie jak Nestor o wszystkim nie gada.

odchodzi za tamtymi

ODYS

zbliża się teraz ku Agamemnonowi
Słowo rzec chciałem, nakłoń ucha.

AGAMEMNON

Mów, chociaż patrzą, nikt nie słucha.

ODYS

Niech to, co stanie się tej nocy
a o czym jeszcze nie wiem wiele,
lecz wiem, że w mej się rodzi głowie,
niech to nie zadziwi ciebie.

AGAMEMNON

W dziwnych zagadek błędzisz mowie.

ODYS

Czyn, co się z mojej zrodzi mowy,
jeśli wysłuchasz jej rozumnie,
wyniosły Ilion w gruz zagrzebie.
Znasz mię, że ważę każde słowo,
że słowo czynem jest u mnie.
Zamyślam wielką rzecz tej nocy.
Więc jeśli Troję chcesz mieć w mocy,
zmilcz i nie żądaj, jak ci z gminu,
bym popisował się z wymową,
gdy czasu skąpo mam do czynu.

AGAMEMNON

słucha

ODYS

Udaj, że idziesz spać — ... a zasię
czuwaj w strzeżonym twym szałasie.
Kaź, niech straż będzie przy twym boku,
a zrób tak, byś straż miał na oku,
byś był sam jeden, ten, co czuwa.

AGAMEMNON

Z kłębu się widzę wąż wysnuwa.

ODYS

Czy zamierzona rzecz się uda,
potrzebną moja jest obluda.
By ktoś na twoim poległ słowie,
potrzebna tobie szczerłość w mowie.
Ktokolwiek w nocy przyjdzie k'tobie,
przyjmiesz go godnie w twym namiocie.
Obdarzysz szatą i dziewczyną
i pić dasz co najlepsze wino,
i bacz, by nikt prócz ciebie
jego nie widział, nim ja wrócę.

AGAMEMNON

Gdzie idziesz?

ODYS

Jeśli noc ta minie
a nikt u ciebie się nie stawi,

znaczyć to będzie — że ten zginie,

pokazuje na siebie
co cię tą sztuczną mową bawi.

nagle kończy
gdy inni się zbliżają i okalają ich
spiesznie się oddala

[II] WĄWÓZ SKALNY

REZOS

Znużony jestem.

PENTEZILEA

To czary wieczoru.

REZOS

Czar twoich oczu i ust twoich czary.
Rozkosz z nich piłem zeszłego wieczoru
i przypominam tę rozkosz, gdy patrzę.

PENTEZILEA

Spieszmy co prędzej, gdy napoją konie.
Spieszno mi widzieć Ilion i rycerzy.

REZOS

Wiem, pragną twoje to spełnić życzenie,
skorszy ku twojej naginać się woli,
niż ty ku mojej —

PENTEZILEA

Słuchałam cię wczora.

REZOS

Lecz dziś wróciła znów ta sama pora
i noc nam druga miłosna się zbliża.
Kędyż się spieszysz, jeżeli nie ku mnie?
Wszystkie pragnienia moje zwracam k'tobie.

PENTEZILEA

Tam nas czekają w Iljonie,

REZOS

Źle robię,
że zwlekam chwilę — wiem że to źle czynię.
lecz przez tę chwilę pragnę żyć dla ciebie,
twoją miłością i twymi ramiony
ujęty, w szczęściu, które wieczór niesie.
Słyszysz te głosy i szum ten po lesie,
i strumień, jak deszczem dzwoni.
Jutro ze świtem wstaniemy w rydwanie,
w złocistym moim wozie;
wóz zaprzęgniemy w czworo białych koni
i w pełnym słońcu będziemy w Iljonie.

PENTEZILEA

Mówią, że Parys jest piękny.

REZOS

Niech więc od jutra, gdy pięknym się zjawi,
swoją pięknością jak dziewczka cię bawi.

PENTEZILEA

Że nikt nie sprosta mocy Achillesa.

REZOS

Niechże od jutra, gdy ujrzysz go w dali,
ogień cię żądry ku niemu rozpali.

PENTEZILEA

Chwila nas dzieli od celu podróży.

REZOS

Chwila ta raz się drugi nie powtórzy.

PENTEZILEA

Wierzysz, że miłość moją tylko kłamię?

REZOS

Obecność innych miłość naszą złamie.

PENTEZILEA

Mówią, że Hektor życie swoje całe
jednej niewieście ślubował niezłomnie.
Mówią, że Parys gdy się na dziewczynę
którą przypatrzy, to już ona musi
przyjść sama w nocy do jego łóżnicy;
że dar mu taki dała Afrodite,
więc, że są jego zaloty niezbyte.

REZOS

Mówią o tobie, że czyjej się mocy
poddasz raz jeden, to już każdej nocy
szukać go będziesz — oto noc zapada —
że czar ten tylko przez noc tobą włada.

PENTEZILEA

Ufam tej mocy, która wróci do mnie,
gdy noc się skończy — gdy w słońcu zasłynę.

[III] W NAMIOCIE MENELAOSA

W otoczeniu ofiarników czuwa:

MENELAOS

Uchylcie płócienną — niech patrzę na morze,
na drogę ku mojej ojczyźnie,
gdzie dom mej żony, gdzie ona mię czeka.
Jakże mi smutno. — Toń jaka daleka.
Jak ciemno. Czy gwiazdy płoną?
Zda mi się, zgasły dla mnie.
Czy jest mój śpiewak? — —
Widzicie tam, w oddali
tę postać? Idzie przez odmęty,
stęskniona idzie ku mnie.
Gwiazd wlecze orszak święty,
uśmiecha się ku mnie z fali. — —

Jestem dotknięty chorobą tęsknoty.
Dopokąd jeszcze świeci się dzień złoty,
to w blasku światła i w złocie promieni
tłumi się żal i lice rumieni,
i garnę się na wojnę.
Lecz gdy noc zajdzie i orszaki zbrojne
rozejdą się po namiotach,
myśl moja w lotach,
za temi biegnie mroki tajemnymi
strwożona —
snadź dusza moja znaki niebieskimi
tym się miarkuje
i tęskni, ku czemu stworzona.
Czas kiedyś przyjdzie, gdy oręż odłożę
i okręt czarny spalę.
Aż ci wyginą, którym ja obrozę
mojego wództwa rzuciłem na szyję.
Ich pierś się w piasku pustyni zaryje,
goniących ku próżnej chwale.
O, nie daj Boże powrócić nikomu.
Niech giną, zginą przekłęci,
gdy żagiew klótni wnieśli w pokój domu
i łup wydzierców ich nęci.
Ja pan zostanę przed Zewsa obliczem.
Daj trupom sławę — pozwól wrócić z niczem.

AGAMEMNON

wchodzi

MENELAOS

się nie zwraca

AGAMEMNON

Brat twój.

MENELAOS

Przychodzisz o niezwyklej porze.

AGAMEMNON

Chcę z tobą mówić.

MENELAOS

Mów. — Patrzę na morze:

jak fale lecą i dziwne skorpiony
cisną na brzegi, tu pod stopy moje.

AGAMEMNON

Takie przed chwilą usłyszałem słowa,
że jako skorpion wpełzły mi do głowy,
że pragną z tobą dzielić treść tej mowy:
Odys....

MENELAOS

Wiem. Sprawa ta dla mnie nie nowa.

W jego zwycięstwie jest sprawy połowa.

AGAMEMNON

W czymżeż spełnienie sprawy jest objęte?

MENELAOS

Gdy wąż, co splotem swym sidła ofiary,
sam zasłużonej doczeka się kary.

AGAMEMNON

Czyliż i ze mną myśl wieszisz tę samą?

MENELAOS

Więc myśl mą wyjaw i ogłoś mi jawną, a padniesz pierwszy pod chmurą kamieni, bo nie uwierzy nikt, żeś ty jest inny, bo stanu twego słowo tve nie zmieni. — Posiedzisz Iljon. — Przeczekam spokojny czas tej wędrówki, czas tej wielkiej wojny, aż wszyscy wielcy, półboże olbrzymy we wicherze zdarzeń zwieją się jak dymy. — Skończyłem — resztę sam sobie rozważaj i śmieję się treścią słów, lub się przerażaj.

AGAMEMNON

Przestałeś być człowiekiem czynu.

MENELAOS

To tak z nocą.
Dzień moje czyny ogląda, noc myśli.
Noc patrzy się na moje myśli. — Twoja wina,
żeś przyszedł nocą. Już działać zaczyna
chwili tej świętość — Zagaście ognisko. —
Słyszysz jak fala szumi...?

szum fali

MENELAOS

daje znak bratu, by się zbliżył

AGAMEMNON

zbliża się i pochyła nad siedzącym bratem

MENELAOS

szepce pochyłonemu

W ostępie kamiennej pustyni
spoczywa rycerz, człowiek prawy,
z pomocą idący w miasto.
Tęgo przyjmiesz — jako wódz łaskawy
i uraczysz winem i niewiastą.
Odys jest człowiekiem czynu.
Tyś jest człowiekiem, co rządzi,
a ja jestem ten, który sądzi
i czeka znaku — czeka na: zjawisko.

wzosi ręce

Ocal nas, Zewsie, ty, któryś sam zwalczył
plemię olbrzymów,
nas, którzy świątyni bożych domy białe
w oliwnych gajach zbudujemy
i opanujem przy twojej pomocy
śpiewem i pieśnią ziemie tych, co padną.
Dozwól im upaść, jak zwałeś syny
ziemi, co przeciw tobie szli w dumie.
Strąć je w noc ciemną, już strąciłeś tyłu —
a nad naszemi domostwy świętami
niech świt się płoni i jutrznia promieni.

do ofiarników

Wzywajcie cienie umarłych.

OFIARNICY

*klękają nad brzegiem morza, ręce wznoszą i ku morzu ręce wyciągają
szum fal*

AGAMEMNON

się oddala

[IV] W NAMIOCIE ACHILLESA

HIPODAMIA

Przez to ciebie lubiłam, żeś ty miał mnie za co
i zrozumiał, że jestem sierota,
i że ten człowiek, gdy mnie wziął ku sobie,
a mnie czekała zbrodnia i sromota;
to życie moje dziś zawdzięczam tobie —
żeś moje piosnki śpiewał przed Pelidą,
aż litość jego serce skruszyła
i miłością ku mnie zniewoliła.

nuci

miałam ci ja dwór i dom,
byłam jedną z siedmiu cór,
króle o mnie wiedli spór...

placze

nagle urywa

Patrzysz, czy po mnie idą?
Jeśli mnie przyjdą wziąć i on pozwoli,
nóż ten położy koniec mej niewoli.

PATROKLOS

Ty się chcesz zabić?

HIPODAMIA

Nie mówiłam tego.

PATROKLOS

Cóżeś się odgrażała?

HIPODAMIA

Zabiję tamtego.

PATROKLOS

To pomyśl o tem, by nóż nie był tępy.

HIPODAMIA

Dzieciaku.

PATROKLOS

Jak cię goźdzmi wywleką na puszcę
będą miały biesiadę z ciała twego sępy.

HIPODAMIA

Wyjdę pojrzeć, czy idą...?

PATROKLOS

Czekaj tu.

HIPODAMIA

Pies — zginie!

ACHILLES

wchodzi

HIPODAMIA

rzuca się ku niemu

ACHILLES

Nie nudź mię!

HIPODAMIA

oddala się w bok

PATROKLOS

podchodzi ku Achillesowi

ACHILLES

Daj mi pokój.

nagle zwrócił się ku Hipodamii

Odejdź precz — pieścідło.

Już mi ujęcie ramion twych obrzydło.

Pójdiesz innym w uciechę.

HIPODAMIA

Nie kłam!

ACHILLES

Milcz!

HIPODAMIA

Rozumiem.

Umiałam kochać i pomścić się umiem.

ACHILLES

Mścij się — niewolną jesteś — dzisiaj cię oddaję.

Pójdiesz precz, coś więziła mnie czarów urokiem.

HIPODAMIA

Nie pójdę ani krokiem stąd, nie pójdę krokiem.

ACHILLES

Wypędzam cię — służebni ciebie odprowadzą.

HIPODAMIA

Czy to o mnie królowie na sejmie tym radzą?

ACHILLES

Zostaw mnie moje myśli — całeś mną o władła.

Teraz widzę, jak wszystko wiesz, języku składny,

i jak dobrze, że ciebie biorą.

HIPODAMIA

Czy on ładny?

PATROKLOS

wybucho śmiechem

HIPODAMIA

usiłuje śmiech pokryć

ACHILLES

patrzy na nią

HIPODAMIA

Pójdę. — Jutro obaczysz, kto jestem, ktom była;
czylim ja go przyjęła, czylim pogardziła?

ACHILLES

Co? Ty byś pogardziła? Marna niewolnica.

HIPODAMIA

Kochanka Achillesa! Wstyd bije mi w lica.
Jabym miała pójść w łóżę z innym?

ACHILLES

Ruszaj sobie.

HIPODAMIA

Oto wiedz, że ja miłość ślubowałam tobie.
I że jeśli się waży król mnie wlec do łóża,

rzuca nóż na ziemię
zamorduję.

PATROKLOS

zasuwając zasłony namiotu
Już idę.

HIPODAMIA

biegnie ku drzwiom

ACHILLES

uśmiechnął się

Zapominasz noża.

HIPODAMIA

Podnosi nóż i chowa a patrzy w twarz Achillesowi

WYSŁANNICY

wchodzą

przystają w milczeniu u skrajni namiotu

HIPODAMIA

owija się całą zasłoną, że głowę i twarz kryje i wychodzi

WYSŁANNICY

idą za nią

ACHILLES

nie poruszony

TERSYTES

wchodzi

O najmożniejszy królu świata, o człowieku,
któryś godzien królować królom...

ACHILLES

Psie, co szczekasz?

TERSYTES

O łaj mnie; krzycz, co zechcesz, ty podobny Bogu;
jeno mnie tu od stopy twojej precz iść nie każ.

PATROKLOS

Wynoś się.

TERSYTES
do Patroklosa

Czy ty chłopcze umiesz to ocenić,
że to jest człowiek wielki?

do Achillesa

Myśl tę samą miałem,
jak ty. Już dawno precz stąd płynąć chciałem.
Bo co za zysk? Nie dla mnie bojowe te harce.
I cóż miał naród zyskać na tej gospodarce
kilku tyranów?

ACHILLES
do Patroklosa

Wyrzuć tego szpiega.

TERSYTES
Mówię to, że Atrydzi są lotrzy, bezczelni oszuści.
Powtórzę to — lecz jeno niech młokos mię puści.

PATROKLOS

puszcza go

TERSYTES

szeptem

Powtórzę to, coś mówił, synowi Pryama:
Hektorowi...

ACHILLES

To jako?

TERSYTES

Otworzy się brama
dla mnie, tam gdzie zamknięte dla Atrydów zwory.
Wiem, że Priam wysłuchać wieści będzie skory,
gdy go ujrzą tej nocy...

klęka przed Achillesem

ACHILLES

Precz stąd niewolniku.

kopie go nogą

TERSYTES

Krzyczysz, wielki Pelido? — Poprzestań na krzyku
Idę. Zews mnie prowadzi. Myśl miałem tę samą.

ACHILLES

Wrócisz — jak psa cię każę powiesić pod bramą.

TERSYTES

wyszedł

ODYS

wchodzi

ACHILLES

leży na skórach i nie zwraca się ku Odysowi

PATROKLOS

leży w innym kącie namiotu

ODYS

ku Achillesowi

Byłeś niczym, dziewczką byłeś. Tyle byłeś wart, co dziewczka rozrośnięta i głupia.

Byłeś niczym i dopiero ja wywiodłem cię z domostwa niewoli głupoty i nieświadomości. Przybyłeś tutaj z nami.

Możesz być i nadal niczym i nie będę się silił, żeby cię dźwigać co parę staj drogi w górę i pchać, jak ciężki głaz nieociosany.

Trudził się nie będę tobą i twoimi myślami. Borykaj się z myślą sam i truj. Większa to dla takich głów zaraza, niżli ta Apollinowymi grotami przygnana. Z tej się nie dźwigniesz. A jeno kiedyś, gdy cię szaleństwo obejmie, śmiech mój posłyszysz

Przy mnie tylko i ze mną, i przeze mnie być możesz. Odchodzę. — Teraz rozumiem, że takim, jak ty, wyczytać można z oblicza ich przeznaczenie.

wyszedł

ACHILLES

do Patroklosa

Zobacz, czy odszedł?

PATROKLOS

Cóż on cię obchodzi?

ACHILLES

To jest ten człowiek, z którego oblicza

fałsz czytam zawdy, ilekroć fałsz knuje.

Ale to człowiek jest, co patrzy w duszę

i wzlot mój każdy jasno przewiduje.

Moja się dusza tak przed nim kształtuje.

Więc on potrzebny jest do mego lotu.

Rozumem idąc, daremno się trudzi.

Wzgardę zdobędzie u Bogów i ludzi.

Kiedyś się ocknie, żeby mnie wspominać.

Będzie już późno, by żywot zaczynać.

do Patroklosa

Podaj orfejkę.

PATROKLOS

podaje mu lutnię

ACHILLES

porusza struny

Nie. Dźwięk strón mię drażni.

lutnię położył

Tyłu już ludzi zwodziło mię co dnia.

Twojej jedynej chcę ufać przyjaźni.

Gdy się przed tobą palę jak pochodnia,

czyli ty, dziecko, płomień ten rozumiesz,

czyli ty czujesz żar i poznać umiesz?

PATROKLOS

Od ciebie się nauczyłem wiązać zbroje.

Od ciebie się nauczyłem wodzić konie.

Od ciebie się uczyłem belt rzucać.

Od ciebie się uczyłem imać tarczy.

Tyś pouczał, jak kierować wędzidło.

Tyś rękę ze strunami zapoznał,

Tyś me usta otworzył do śpiewu.

Ty mi dałeś dziewczynę i męstwo,

tyś się cieszył na pierwsze zwycięstwo.

Twoją sławą i prawdą twą żyję,

więc mi za nic są prawdy niczyje.

ACHILLES

Oni może będą tobie mówić,
żebyś śledził me kroki i myśli.
Będą może chcieli z ciebie dobyć,
co zamierzam uczynić, gdzie dążyć?
Bo skoro wiedzą, że przyjaźń nas wiąże,
będą chcieli te węzły rozerwać,
bym ja sam był i ostał samotny,
żebym nigdzie nie dobył się serca
i bym uznał mój los za sromotny,
ja, tylu mężów morderca,
ja, moczar Atrydów najemny,
którym przejrzał dziś — raz pierwszy poczuł,
że szczerze mnie jak psa;
że mordowani przeze mnie — niewinni
i że w tych czynach szlachetni bezczynni.

[v] W NAMIOCIE DIOMEDESA

ODYS

wchodzi

Hełm ten mój na to ofiaruję własny,
że ty o Achillesie myślisz.

DIOMEDES

biorąc hełm

Hełm za ciasny,

ODYS

Że jest skórzany, namknę ci rzemienia;
może rozumu przejmiesz co z odzienia.

DIOMEDES

Że myśl mą zgadłeś, broni się wyzuwasz?

ODYS

Chcę, byś rozumiał, że myśl twoją cenię,
gdy odpowiednie myśli dasz odzienie.
Przyszedłem pewny, że myślisz i czuwasz,
że ci spodobał się Achilles w gniewie
i że twój umysł, co myśleć ma — nie wie.
Tarczę tę moją przydałbym ku temu.

DIOMEDES

K'czemuż chcesz dzisiaj pchać dalej?

ODYS

Ku złemu.

Ty bowiem jesteś bystrzejszy o wiele
ponad Pelidę i wiele piękniejszy
w ruchach i barwie, żeś smagły na ciele.

DIOMEDES

Myślisz, że sławy jemu język zmniejszy — ?

ODYS

Nie tyle język, ile zmniejszą uszy
tych ludzi, którym język uwiązł w duszy.
Weź jeszcze oszczep w dłoń i wyjdiesz ze mną.

DIOMEDES

Ja? W twoich znakach?

ODYS

Pozornie. Ja z tobą.
Sługą ci będę i miecz twój podźwignę.
Gdy miniem obóz i wszystkie namioty
gdy ostawimy daleko za sobą,
zgadniesz, że szliśmy obaj niedaremno.
Chcę cię o przyjaźń prosić – przez twe cnoty,
że bieć tak umiesz, jak ani Pelida
nie biegnie — chyba złość gdy kogo ściga.
A musim obaj bieć — nie mogę zwlekać.
Włócznią uderzysz tych, których ci wskażę,
i potem...

DIOMEDES

Zabrać łup.

ODYS

Potem uciekać.
Nie patrzeć nawet na pobitych twarze
ani na znaki — Ja ich sam obnażę
i sam ich zwiążę.

DIOMEDES

Śpiących?

ODYS

Nie. Zabitych.
A ty się nagród spodziewaj obfitych,
jeżeli twój język przyschnie i myśl zgaśnie.
Oto ku Trojei czworoprząd się zbliża
możnego króla, wielkiego rycerza,
którego dusza jest jak woda świeża
święconych źródeł, których nimfy strzegą,
i wiem, że król ten tam w pół drogi zaśnie,
gdzie w czystym źródle konie swe napoi.
Bo wodę źródła struli ludzie moi,
że kto żeń pije, zasypia... jak trzeba.

DIOMEDES

Skoro otruci, cóż ja się mam trudzić?

ODYS

Ty ich zabijać będziesz a ja budzić.

DIOMEDES

Cha, cha, cha.

ODYS

Śmieć się. Śmiech to jest dar nieba,
a nieświadomość celu szczyt rozumu.

Idź i licz kroki.

DIOMEDES

Cyt — fal słucham mumu.

ODYS

Idź i licz kroki — Woskiem zalep uszy.

DIOMEDES

Morze wre we mnie krzywdą mojej duszy.

Nie pójdę.

ODYS

Pójdiesz; wyrośniesz nad tłumem.

Ty jeden godzien zmóc litość rozumem.

DIOMEDES

To nie jest litość.

ODYS

Nie litość? — To trwoga.

DIOMEDES

To nie jest trwoga.

ODYS

Więc co?

DIOMEDES

Duch się budzi.

ODYS

Wiedz: Bogom dane jest zabijać ludzi.

Wiedz, że kto w sobie żal i litość skruszy,
takiego człowiek opowie za Boga.

[VI] W NAMIOCIE AJASA

AJAS

Spokoju mi nie daje Achilles.

Postawa jego

i to mówienie jego tak wyniosłe...

Co to myśl znaczy — jeśli się uwiąże
na czyim karku w węzeł? O Pallado!

Czemużes ani nie pojrzała ku mnie?

Mówił wyniosłe tak, mówił tak dumnie,

że słowo każde było, jakby wzięte

z tych głębin, kędy duch mój zaszedł senny

i skąd chce powstać kiedyś w szal płomienny.

Ja, który dotąd biłem się, jak zbrodzień,

mieczem i włócznią torujący drogę

żądności czynu — omdlewając co dzień

w pochlebstwie łotrów, którzy ze mnie drwili,

chwalby przydając mej ręce. —

Jakżeż ku niemu się zbliżyć — ze wstydem?

Jaka spokojna noc... Śpiew tu dolata.

Raz pierwszy słyszę śpiew i czyjeś granie.

Nie zasną — Ducha pocznę bojowanie. —

Zabiłem tyłu i duch się nie skrzepił.
I naraz, jak ten półbóg oczy wlepił
w Atrydę — naraz ja poczułem siebie,
że poły żyję na ziemi, pół w niebie.
Jakżeż mu sprostać, jak przerósć, jak zwalić?
Kogóż mam zwalczać, a kogo ocalić?
Duch mój zbudzony, lecz myśl precz ucieka.
Nie wiem, czym synem Boga, czy człowieka?
Kres zobaczyłem przed nim i tak blisko. —
On chyba w oczach miał jakie zjawisko?
Ku umie nie przyszła, samostałem z nocą...

NOC

Mścicielem będziesz krzywd, które się staną.
Z obłądów nocy wyjdiesz.

AJAS

Kiedy?

NOC

Rano.

AJAS

uchyla płócienną namiot i patrzy w pole
Któż ty jesteś?

MARSYAS

zbliża się zwolna ku Ajasowi
Sądysz, że ja powinienem wiedzieć coś o tobie?

AJAS

Śmieszek jesteś i mowca?

MARSYAS

Szaleństwem rażony.

AJAS

Szaleństwem? Nieszczęśliwy zatem?

MARSYAS

Szczęśliw bardzo.

Nie pamiętają o mnie ci, którzy mną gardzą
i nie żądają ode mnie niczego,
więc ja się mogę zajmować spokojny
mojem szaleństwem.

AJAS

Nigdy cię nie widział.

MARSYAS

Koło namiotu twego grywam codzien.

AJAS

Nigdy nie słyszał.

MARSYAS

Boś nie słuchał nigdy.

AJAS
Dlaczegoż dzisiaj?

MARSYAS
Uszy masz otwarte.

AJAS
Chcesz wina?

MARSYAS
Owszem, jeśli łakniesz wina
i jeżeli wino na myśl ci przychodzi w rozmowie ze mną; — widocznieś to uczuł, że to, co
mówię do cię, ma smak wina.

AJAS
Wino jest w dzbanie.

MARSYAS
Patrz — noc się zaczyna.
Otwarte uszy masz, otwarte oczy.
Patrzaj i słuchaj, ile tu gra dźwięków.
Ile to czarów Słońce żarem tłumi
i jak bogaty ten — kto słuchać umie.

AJAS
Przychodź grać codzień u mego namiotu.

MARSYAS
Widzisz minie dzisiaj już po raz ostatni.

AJAS
Dlaczego?

MARSYAS
Boś mnie już posłyszał.
I teraz będziesz nadal duch mój bratni,
jak ja szalony i jak ja przeklęty,
wróg Apollina. — Bądź zdrów.

AJAS
Dziwne cudo.

MARSYAS
A skier tych dziwna chuć nienasycona,
która przez piersi twoje dziś przepływa,
jest klątwą Bogów i duszy ofiarą
i ogniem świętym wielkich się nazywa.

AJAS
się zrywa

MARSYAS
Zostań w tym ogniu. Żyj w szaleństwie duszy,
zbudzony mężu-rycerzu!

ucieka
AJAS

Znikł w głuszy.

gdy się zwraca, postrzega krzątającą się po namiocie niewiastkę

AJAS

Gdzieżeś się uchowała, luba dziewczyno?

NOC

Córką jestem wyrobnika, rybaka — a który też umacnia nadwątłone okręty wasze i łodzie.

AJAS

Mieszkaś przy ojcu?

NOC

Chowam się przy ojcu. A ojciec mój chaty nie ma ani płócien takich, jak w tym oto szalasie; ale rodzeństwo moje śpi pokotem wśród nadbrzeżnych traw i ziół. A ja doglądam ubiorów waszych i w świętej morskiej wodzie szaty wasze płukam — a potem suszy je słońce.

AJAS

Nie widziałem cię nigdy.

NOC

Co noc przychodzę ku waszemu namiotowi i widzę was, jak znużeni pożywacie strawę wieczorną i potem kładzicie się na łożu.

AJAS

Byłaś codzien koło mnie i byłaś tak lubą i miłą?

NOC

Mówicie, że jest lubą i miłą?

AJAS

Czemużeś nigdy nie przemówiła do mnie?

NOC

tałałam cicho, a piasek brzeżny tłumiał stąpanie moich drewniaków; przemykałam się cicha po ścielonych skórach twego schronienia.

AJAS

I nie ciągnęło cię nic ku mnie? Nie zapragnęłażeś nigdy być ze mną?

NOC

Spałaś i to mnie cieszyło. Wiedziałam, że taka chwila przyjdzie, gdy mnie spostrzeżesz, bo taka przyjść musi; ale wiedziałam, że wtedy spokojność twoją utracisz.

AJAS

Możesz pozostać przy mnie?

NOC

Pozostanę.

[VII] W NAMIOTCIE AGAMEMNONA

TERSYTES

wchodzi

Idę ku Trojei.

AGAMEMNON

Nie żądam po tobie.

TERSYTES

A przedsię pójde i co zechcesz zrobię.

AGAMEMNON

Pójść więc pozwalam.

TERSYTES

Poszedłbym bez tego.

Pracuję dla narodu, nic ciebie jednego.

AGAMEMNON

Lecz naród nic nie płaci. Ja płacę, choć skromnie.

Po uznanie narodu przychodzisz tu do mnie.

TERSUTES
Więc nie dasz nic —?

AGAMEMNON
Chcesz chłosty? Pacholki czekają.

TERSUTES
Nie sztuka, gdy masz takich, co ślepo słuchają.

wyszedł
CHÓR DZIEWCZĄT
otacza Agamemnona
Gdzie Chryze, twoja dziewczyna?

AGAMEMNON
Bywała ze mną tych dni.

CHÓR DZIEWCZĄT
Gdzie Chryze, twoja dziewczyna?

AGAMEMNON
Pod ojca nożem, jedyna,
strugą oblała się krwi.

CHÓR DZIEWCZĄT
Więc ojciec Chryzę zabija?

AGAMEMNON
Więc miłość ojciec przeklina
i dziecko własne zabija.
Strugą oblekła się krwi
pod nożem ojca, jedyna.

CHÓR DZIEWCZĄT
Gdzie Chryze, twoja dziewczyna? — —

słychać szcęk
DZIEWCZĘTA
uciekają
STRAŻNICY
wprowadzają Hipodamię osłoniętą
AGAMEMNON
Kogóż to wiedą?

HIPODAMIA
Sługę.

AGAMEMNON
Gwoli?

STRAŻNIK
oddaje nóż Agamemnonowi
AGAMEMNON

Ty — zbrodniarka!?

patrzy na Hipodamię
Puśćcie jej więzy.

daje znak strażnikom, by odeszli

Precz.

do Hipodamii

Ty u mnie, jak mocarka
będziesz. — Nie zbliżę się całe ku tobie. Że cię więzę — to jeno to dlatego robię, żebym
w Achillu bohatera zbudził, któregoś ty uspiła.

HIPODAMIA

milczy

AGAMEMNON

Odejdź.

HIPODAMIA

nie odchodzi

AGAMEMNON

Nie będę się trudził
dla cię.

wskazuje ku płótnom namiotu

Tam najdziesz dla siebie poślanie.

A jutro rano świtem, skoro słońce wstanie,
wyznaczą ci robotę przy tkackim rzemieśle.
Gdy Pelida zwycięży — wtedy cię odeślę.

HIPODAMIA

rzuca się ku otworowi namiotu

STRAŻ

widać, stojącą tuż koło płócien.

HIPODAMIA

wraca

idzie w bok pod namiot, gdzie znikły dziewczęta.

wraca

Ty mnie tu więzisz psa. A! będę cię strzegła.
A nie myśl sobie to, bym z tobą kiedy legła;
byś zdołał ująć mnie podarkiem lub rozkazem.
Z Achillem mnie tu żyć i z nim mnie ginąć razem.

AGAMEMNON

Zaprzysięgłaś się śmierci — bo stąd cię nie zwolę,
aż Achilles wypełni wszystką swoją dolę.

HIPODAMIA

znika za płótnem namiotu

OFIARNIK

wchodzi szybko

klęka przed Agamemnonem

Mocarzu, że przychodzę, trwoga mnie tu zwlekła.
Przynoszę wieść, wróżbita, o, czemuż tak zlekły?
Sam dziwię się zdarzeniu.

AGAMEMNON

Mów, słucham — ty w trwodze?

OFIARNIK

Wiem, iż tym, co wyrzeknę, serce twe ugodzę.
Że i ty czoło chmurą przywleciesz posępną.

AGAMEMNON

Miałaby twoja mowa być złą a występłą?
Czy się stała rzecz jaka?

OFIARNIK

Nie, ale się stanie.
Lud żądał, abym wróżył przed słońca zachodem,
po onym deszczu ulewnym, gdy chmury
rozstały się nieco przed słońcem z purpury.

AGAMEMNON

I cóż wróżby wyrzekły?

OFIARNIK

Że gdy słońce wstanie
I Jutrznia z fal wybiegnie różano-kolora —
ty już nie będziesz władał nad narodem;
zasię jutro największy dzień sławy Hektora.

AGAMEMNON

Łgarzu, oszuście!

OFIARNIK

Jestem równy tobie
i nic nie wierzę w guseł czar i moce;
ale wyjdź sam pojrzyj, jakie się tam noce
chmurzysków rozpostarły nad korabiów rzędem.
Wiedz, grom daleki błysnął, gdy obrzędem
świętym zajęty, rzezałem jagnięta.
I myślę, że w zdarzeniu tym jest wola święta.

AGAMEMNON

Mamże więcej od ciebie posiadać rozumu,
gdy ty nad tłum wyrosły — sam schodzisz do tłumu?

OFIARNIK

Mocarzu, nie chcę walczyć z nieznaną potęgą.
Gdy mają paść pioruny, niechaj innych sięgą.

AGAMEMNON

Wróżba to mówi, że Hektor zasłynie;
lecz to nie mówi: zwycięży lub zginie.

OFIARNIK

To jest najgorsze, że wróżba wam sroga
jest z woli ludu, więc słowem jest Boga.

AGAMEMNON

Śmiałość gawiedzi wyjawić rzecz tajną?

OFIARNIK

Królu, tym razem nie była przedajną
ofiara, a gdy ręka niosąca nóż drżała,
wraz poznałem, że siła tajna na mnie działa.
Że się coś dzieje, czego nie rozumiem,
i wybacz, że nie znajdę słów — mówić nie umiem.

AGAMEMNON

Uspokój się. — Ostaniesz dziś pod moją chustą,
w namiocie moim. — Rozkazy ogłoszę,
że Bogom pastwę łbów stu rzucę tłustą
i ucztę sprawię ludom i że sam ponoszę
z mego dostatku wszelką biesiady tej stratę.
Jeszcze są moje statki zadosyć bogate,
bym miał Bogów po myśli. —

woła na straż

Hej!

idzie w głąb namiotu, nawołując

Wołać po leżach,

że nie tracę ufności ja w moich rycerzach.
Lecz gdy wróżba, sprawiona o słońca zachodzie,
zda mi się zapowiadać klęskę w mym narodzie —
by się nikt nie wydalął z obozu dzień cały.
Dzień ten ma dla Hektora być dniem wielkiej chwały.
Więc niech Hektor swej sławy szuka na pustkowiu,
a wy wszyscy broń ostrą miejcie w pogotowiu.

STRAŻNIK

Czy pod namiot Pelidy pójść?

AGAMEMNON

Nie trudź się cale.

Pelida dawno zasnął w laurów pustej chwale.

oddala się za strażnikiem

DZIEWCZĘTA

wychylają głowy z pod płócien

wpełzają do namiotu

HIPODAMIA

szeptem do jednej z dziewcząt

Ponad Skamandru brzegiem namiot ten ostatni
jego jest.

Gdy nie będzie doma, druh tam jego bratni

Patroklos będzie czuwał. Temu rzec.

DZIEWCZYNA

Daremno.

Jeśli mnie rzuci chustę, będzie spał dziś ze mną.

HIPODAMIA

To się skrzyw, żebyś mu się wydała nieładną.

DZIEWCZYNA

Ja mam się wydać brzydką? To za cenę żadną.

HIPODAMIA

Ale tamten piękniejszy jest i młodszy wiele.

DZIEWCZYNA

Masz tu farbę i kreski namaż mi na. czele,
żebym się zdała starsza. Czy włosy ma jasne?

HIPODAMIA
Powtórz mu rozkaz wodza.

DZIEWCZYNA
Czy się ino zdarzy
wybiedz?

AGAMEMNON
wraca
HIPODAMIA
do dziewczyny
Weź moją chustę.

DZIEWCZYNA
okrywa się jej chustą
DZIEWCZĘTA
ustawiają się rzędem
AGAMEMNON
nie patrząc, rzuca chustę pierwszej z brzegu
i ta za nim idzie
DZIEWCZYNA
odziana w chustę Hipodamii wymyka się tymczasem
AGAMEMNON
do dozorczy dziewcząt
Policzyć dziewczęta.
Niech za próg jutro przez dzień nikt się wyjść nie waży.
Każesz im dziergać płótna.

DOZORCA DZIEWCZĄT
Wola wasza święta.

AGAMEMNON
odchodzi wsparty na wybranej dziewczynie
DZIEWKA
do Hipodamii
Byłam pewna, że tobie chusta się dostanie.

HIPODAMIA
No, toś się pomyliła. Sama będę spała.

DZIEWKA
Ułożymy się razem, mnieś się spodobała.

HIPODAMIA
Szmato!

DZIEWKA
Coś ty lepszego?

DOZORCA DZIEWCZĄT
Milczeć! Na leżyska!

HIPODAMIA
Zła, że ją pominięto i o to się ciska.

DZIEWKA
pod słuchując pod płótnami kędy się oddalił Agamemnon
Ale tam sobie jedzą i piją aż miło.

do Hipodamii

I powiedz, czy nie lepiej tam z nim by ci było?
Cożeś się tak już z jednym miłością zażęgła,
żeby ci szkodzić miało, gdybyś z innym legła?

DOZORCA DZIEWCZĄT

przegania dziewczęta

MUZYKĘ FLETÓW

słysząc przez chwilę

GŁOS

wywołującego echa pożegnalne, ginie, coraz z innej strony płynąc.

cisza

AGAMEMNON

uchyla płócienną z boku i wkracza

stąpi ostrożnie

nadstuchuje

oczekuje

wychodzi przed namiot

przed nim błyska światło księżycy

AGAMEMNON

wraca

skłaniając się przed kimś, kto dąży do namiotu

REZOS

wchodzi

jakby w obłądzeniu, niespokojny

obdarty z szat

AGAMEMNON

podchodzi ku niemu i rozszerza ramiona

całuje go

wskazuje miejsce na skórkach

przynosi i podaje szaty

przynosi mu pić

pije sam wprzódy

klęka przed gościem

zdejmuje sandały Rezosa

kładzie rękę na sercu Rezosa

powstaje

palec kładzie na ustach swoich

palec kładzie na ustach Rezosa

REZOS

Jestem tu zakładnikiem? I z Priama woli?

Jak widzę z twojej twarzy i szczerości lica

podajmiesz mnie godnie.

AGAMEMNON

Strzegę. — Tajemnica.

Rozumiem. — Jesteś tego sojuszu poręką.

REZOS

Śle mnie Priam —?

AGAMEMNON

Król Troi wie, że cię przyjmuję.

Za jego to jest wolą — gościem się raduję.

Ktokolwiek jesteś, raduj się w mojej gościnie.

REZOS

Jam jest Rezos, a imię moje prawdą słynie.
Szedłem w obronę prawdzie i tamtym w ucisku,
gdy schwytali mię zbójcę, gdym spał w okopisku.
Z szat moich mię odarli — i wiedli — — ku tobie,
mówiąc, że z twoją wiedzą i z wiedzą Priama.
Dopiero u namiotu twego, gdy już brama
odemknięta poza mną chustami opadła,
z ust mi zdjęto wiaźadła.— — — Konie....?

AGAMEMNON

...Są przy źłobie.

REZOS

Drużyna moja — — nie wiem, czyli żywa?

AGAMEMNON

Dawno pewno już w mieście zdrowa i szczęśliwa.

REZOS

Sądziłem, że ta zgraja konie mi wykradła
i mój skarb, który miałem.

AGAMEMNON

Słońce ci je zwróci.
Niech sen ciało pokrzepi i czasu bieg skróci.

oddala się

wraca

prowadząc Hipodamię

oddala się

HIPODAMIA

usiadła przy Rezosie na skórach

Kazano bawić was rozmową.

REZOS

Jesteś tu niewolnicą?

HIPODAMIA

W niewoli jestem, lecz czuję się wolna.
Jestem u tego zakładnicą,
co włada w tym namiocie.

REZOS

A czyjaże tu jesteś kochanką?

HIPODAMIA

Kochanek mój jest ten, co pierwszy przed innymi
mieczem i słowem. A tych nienawidzę.
Nie wiercie im, bo to są psy podstępne.

REZOS

Nienawidzisz? — Posłuchaj. A przybliź się nieco,
bo może słucha kto, choć mówię cicho.
Złowiony jestem w sieć. — Spałem w miłości
w parowie górskim, wśród lesistej głuszy,
i kochanka moja była przy minie.
Czar nas opętał i błogość dał duszy,

i sań mój śniłem rozkoszy,
kiedym się zbudził, ockniony jej krzykiem
straszonym. — Ból czuję. — Związane mam oczy
mocnym rzemieniem, który ktoś zaciska.
I wlecze mnie wśród nocy,
wśród skał parowu — i, widać, wzdłuż rzeki,
bo chłód powiewu wody czułem.
Gdzie się mój orszak podział? Moje wozy?
Gdzie dziewczę? — Nie wiem. — Tu rzemień mi zdjęto
z czoła — u progu tego namiotu
i winem i ubiorem gościnnym przyjęto. —
Ten jej okropny krzyk dotąd mnie woła;
w uszach mi dzwoni wśród nocy. — —
Więc mówisz, że Achilles nie jest w znowie
z rodem Atrydów — że jest im niechętny?
Więc także łupem i zdobyczą
z nim się nie dzielą...?

HIPODAMIA

Że tyle jeno ma, co sam zdobędzie
ze swymi ludźmi, gdy idą po nocy
na łup i zdobycz.

REZOS

Przyrzekł mi Atryda,
że sprawców zbrodni wykryje i skarże.

HIPODAMIA

Jak mnie porwano z domostwa rodziców,
gdy dam nasz spłonął i zapadł się w gruzy,
ostałam wtedy w namiocie zwycięzcy.
Był dobrym dla mnie.

REZOS

Więc ty?

HIPODAMIA

Dziś prócz niego
nie mam nikogo. On — właśnie zabronił,
bym, jako inne, szła przez ręce wszystkim,
i strzegł mej hańby, by mię po namiotach
co wieczór inny pieścił,
i on to słowem potężnym obwieścił,
że mnie jedyną chce pojąć za żonę,
gdy stąd odpłynie...

[VIII] W DOMOSTWIE PRIAMA

PRIAM

do domownika

Co jest za jeden, jaki, jak ubrany?

HEKABE

Przekupień, często przynosi świecidła,
które sprzedają nam tamci z obozu,
a w zamian bierze nasze.

PARYS

Szpieg, powiesić.

HEKABE

Znam go dobrze i z dawna; Grek pewien spokojny;
handluje drobnostkami, jest bardzo przystojny.
A miłyć zawsze widok człowieka grzecznego.
Dopuszczać go bezpiecznie. Powie co nowego.

TERSYTES

wchodzi

*rozkłada na ziemi, na środku izby mały dywanik i na nim usiada
rozwijając przed sobą tobole i dobywa różnych przedmiotów*

Ojcowie i synowie Ilionu, oto jest maść, którą się maści Achilles i ciało jego przepojone jest tą wonią. Kiedyś przyjdzie czas, gdy was posiecze. Ale oto niezawodny środek na nieśmiertelność.

Bodajbym się nie ruszył z tego miejsca, jeżeli mi boski syn Tetydy nie dziękował wielokrotnie ze łzami wdzięczności i rąk tych moich nie całował, rąk tych kształtem pięknych i piękną cerą.

Matki i córki Ilionu, oto warkocze uplecione z włosów najmiłszych kochanek, których lubością i czarem ciała cieszyli się Atrydzi po trudach mozolnych bojów z wami, o przesławni obrońcy świątyni Pozejdona.

Oto naszzyjnik z potworków morskich suszonych na słońcu. Ktokolwiek go nosi, żywot jego wydłużon będzie o tyleż dni, ile łebków liczy ta święta obroża.

WSZYSCY

milczą

TERSYTES

*zdejmuje z głowy sutą jakby czapkę z upiętych loków, niezmiernie długich, w której był przyszedł modą trojańską ubrany; znów jest tylko w swoich naturalnych lokach
potrzęsa peruką w rękach*

Taka różnica was jednych od drugich,
że Grecy w lokach krótkich, a wy w lokach długich.

Wy się z takich śmiejecie, co głowy nie zdobiją;
a tam śmiech, że Trojanie pudło ze łba robią.

Minie we wszystkim do twarzy, wszędzie podejść umiem;
ku temu się naginam, czego nie rozumiem.

Tę zdolność Proteusza posiadam tajemną:
mogę udąć każdego, kto przestaje ze mną.

WSZYSCY

milczą

TERSYTES

Przyszedłem w koło rozumnych, jak sądzę. —
Precz ich odwożę wszystkich — dajcie mi pieniądze.

WSZYSCY

milczą

TERSYTES

Wiecie, czemu Achilles popod mury Troi
nie zajężdza swym wozem?

WSZYSCY

milczą

TERSYTES

Achilles się boi.

WSZYSCY

milczą

TERSYTES

Chcecie wiedzieć, co będzie jutro, gdy dzień wstanie?
Oto odpłyną wszyscy i nikt nie zostanie,
prócz Atrydów i kilku mało znaczących osób,
i wiedźcie, że ja na to wynalazłem sposób.

WSZYSCY

milczą

TERSYTES

Ja i Achilles, który mi się zwierzył
i prosił mnie, bym wieść tę po obozie szerzył.

WSZYSCY

milczą

TERSYTES

Odpłyniemy, lecz trzeba nam złota na drogę.
Idź, rzekł, i przynieś złoto, gdy ja pójść nie mogę.

WSZYSCY

milczą

TERSYTES

Mocarze Troi, że wam to zależy
na tem — jak skoro naród swe króle odbieży,
wyłowicie je w sieci, jak rybak cierpliwy.
Zatęskniłem, by ujrzeć me ojczyste niwy.

WSZYSCY

milczą

TERSYTES

A wiecie to — w obozie wieść publiczna głosi,
że wśród was, choć najwyżej Parys głowę nosi,
najwięcej wart jest Hektor. Zresztą któż to zgadnie,
komu jeszcze najpierwsze miejsce dać wypadnie?
Często robaczek mały przypelźnie do góry,
a orzeł zwicznie skrzydła i spadnie spod chmury.
Nie dziwcie się, że mądrość w słowach zawrzeć umiem,
Odys mawia, że jeden ja jego rozumiem.
A Odys jest myśliciel głęboki i rzadki;
kogo zechce, do swojej tego chwyci klatki.
Więc Odysa się strzeżcie, choćby szedł z podarkiem;
miecz by jego niedługo zawisł wam nad karkiem.

ODYS

który siedzi w obozie Priamidów w stroju i sztach Rezosa

Pilnie go słucham i myśl mi przychodzi,
że gdy tu zręcznie tak wkraść się ten złodziej,
można by go przytrzymać tutaj jako zbiega
i do dalszych używać zleceń jako szpiega.

WSZYSCY

milczą

TERSYTES

który poznał Odysa po głosie

Nie wiem, czybym mógł sprostać? Szlachetne zadanie.
Sądzę, ku temu trzeba mieć już powołanie.

ODYS

milczy

TERSYTES

Chcecie wiedzieć, jakom się dostał tu za mury grodu,
mimo że bram tych strzegą wybrance narodu?

WSZYSCY

milczą

TERSYTES

Nie ma takich puklerzów zbrojnych żadne miasto,
których nie spętać winem, nie spodlić niewiastą.

WSZYSCY

milczą

TERSYTES

Dziewkim przywiódł i wasza straż na skejskiej bronie
niewiastkami się bawi.

wskazuje Parysa

Jak ty...

KRZYK KASANDRY

Ilijon płonie!!

WSZYSCY

nie ruszają się z miejsc

ODYS I TERSYTES

zrywają się ze swoich miejsc

KASANDRA

wbiega

Płonie Ilijon, święte upadają Bogi
w duszącym dymie. Dym kłębem się wzbija! —
O Izis, święta Izis — u twego ołtarza
on leci z mieczem dobytym
i jako piorunnym grotem
uderza — siecze — poraża —
ojca mojego zabija!!

upada obok Priama, obejmując jego kolana

WSZYSCY

śluchają obojętnie

ODYS

zajmuje znów miejsce dawne, spokojny

KASANDRA

Patrzcie, wloką się starce, w trudzie,
w duszących dymów kłębie,
padają jako gołębie. — —
Gdzie Hektor?! — Zbudźcie Hektora!

wlecze się na kolanach ku Hektorowi

Hektorze!! — Wstań, ty umarły,
sępy twe ciało pożarły.
Hektorze! siostra cię woła!
Hektorze, siostra cię wzywa!

HEKTOR

odtrąca ją

Milcz głupia!

PARYS

Rzec: nieszczęśliwa.

HEKTOR

Biadaczko, z tobą zakończę.
Łeb tobie ten kruczy rozwałę,
że język szczekać przestanie.

PARYS

Cóż tobie wadzi krakanie?

HEKTOR

Niech zmilknie!

KASANDRA

Bóg we mnie woła!

HEKTOR

chwytą ją
zwraca głowę ku ziemi i dzierży za włosy

PARYS

wstaje ze swego miejsca
Puść ją!!

KASANDRA

Niech mie zabije.

obejmuje stopy Hektora

A strzeż ty się człowieka,
co świętą obmyty wodą,
z wodnicy urodzony,
bo ten cię ujmie szpony
ostremi
i przywali i przybije do ziemi.
Strzeż się! — Konie mu wiodą!
Patrzcie!! — Hektor ucieka?!

śmieje się

wlecze się za Hektorem

HEKTOR

chwytą za nóż

PARYS

biegnie do niego z nożem
Ze mną będziesz miał sprawę przódzi.

HEKTOR

To czerw, krew naszą brudzi.

PARYS

To wasza krew — niech krzyczy.
Jeśli ma w piersi ból czy gniew,
niech wywoła,
a jeśli chce, to niech nam dnie nasze liczy
i straszy wężem u czoła.
Nie dbam o jutrzejszy dzień.
Niech przyjdą! Niech nas wytną w pień.
Patrzeć będę na Pożar Troi.

A to mówię: Hektor się boi,
Hektor przed hańbą drży.

HEKTOR
Gachu, imaj się noża!

rzuca się na Parysa

PRIAM

Psy!!

rozdziela walczących

WSZYSCY

rzucają się jedni ku Hektorowi, drudzy ku Parysowi i trzymają ich

PARYS

Zranił mnie — niech go zasiekę.

HEKTOR
Jako pan cię na mury powlekę
i rzucę.

PRIAM

do Hektora

Precz — ty coś na sławę naszą
podniósł dłoń — prostaku tępy.

Precz — zejźdź mi z oczu mych i niech cię sępy
rozwlóczą. — Ani cię pożałuję.

I cóż mi z ciebie, że siedzisz beczynny,
zazdrosny o to, że Parys króluje — ?

HEKTOR

nawołuje ku Parysowi

A że jesteś przybłęda, to w oczy ci powiem.

PARYS

Czytałem dawno to już z twoich oczu
a tum jest przeto siłą mego daru,
że nikt nade mnie.

HEKTOR

I obejść się może.
Już dawno żądam wyzwac cię na noże.

PARYS

Łatwiej mię uciąć, niżli zrównać głowę.
Nie sięgniesz sprytem, a przygnieść chcesz mowę.

HEKTOR

Snadź wszelkie słowo tak spływa po tobie,
Jako po wężu lub rybie.
Rozpanoszyłeś się w tym świętym grobie,
w tej mnie należnej sadybie.

PARYS

Jeśli ustąpię pola na dzień jeden,
dzień ten was wszystkich pogrzebie.

HEKTOR

I skąd ta wiara? Przybłądo, hołyszku;
nie dbam o życie przez cię ocalone.
Nie chcę, bym tobie zawdzięczał zwycięstwo.
Tyle chcę jeno, co ręce potrafią
te moje.

PARYS

Że nie do ciebie należy korona,
to nie ty rządzisz.

HEKTOR

Odmawiam twoim rozkazom posłuchu.
Sam walczyć będę za się.

PARYS

Znam cię duchu.

HEKTOR

Znaj umie — że z tobą rozbrat wieczny wziąłem
Tą ziemią żyję i gwiazd sięgam czołem.

PARYS

Gwiazdy ku ziemi przygnę do mej woli.
Bogi kreśliły bieg ziemskiej mej doli.
Dzień ten mój każdy miłością zebrany.
Ofiarę duszy niosę wam w ofierze.
Codzień miłosny dar Bogini bierze
i ciało moje oplata uściskiem.
Co dzień postaci ponętniejsze, świeże
i codzień nowym krasi się nazwiskiem,
i za tę miłość moją i kochanie
o dzień to moje wzdłuża królowanie.
Więc niczem wasze i bronie i miecze,
bo dawno Iljon, skazany na ognie,
padłby piorunem boskim porażony,
lecz Afrodyty ja palę pochodnię
i czekam na nią, przez nią ulubiony,
czy przyjdzie? — — Tyle waszego istnienia,
póki ta gwiazda wlotów swych nie zmienia,
wschodząc co wieczór ponad skejską bramą
dla mnie i miłość niosąc mi tę samą.
Nie jestem synem twojego rodzica,
nie jestem twoim bratem;
z tych jestem, których strzeże tajemnica
i władztwo ich nad światem.
Po nic nie sięgam w zazdrości i pysze,
nie dbam o jutro, wczora.
Szept jeno jeden ten miłosny słyszę
i czekam dziś wieczora.

PRIAM

skinął był ku Tersytesowi

TERSYPES

podchodzi ku Priamowi

ładuje do swego toboła podarki Priama

PARYS

Jako na onym dniu, gdy wszyscy razem
przeciwko mnie jednemu szliście sprzysiężeni,
chcąc mnie porazić i usieć żelazem,
niepomni, jakich byłem pan płomieni.
Tak was rozumiem, bracia, że jesteście
ci sami, co na onym dniu zawiści.
Śmierć moja? Cha cha cha, alboż się ziści?
Nie jest to groźba dla mnie, jeno dziwo,
i chwilę zgonu zwać będę szczęśliwą,
gdy po mnie jeno zgłiszcz ostanie w mieście.
To lubię, gdy ona wróżka wam skrzeczy,
bo czyn mój każdy tym jej wróżbom przeczy.
To wiem, moc czyja bieg dni wstrzymać może.
Żywoty ludzkie są igraszki boże.
Kto raz zrozumiał, że jutro jest niczem,
że żyje jeno dla tej jednej chwili,
ten Boga śmiałym powita obliczem;
bo owe same nieśmiertelne Bogi,
ilekroć wzięli na się ludzkie ciało,
życie swój ziemski tak jak ja przeżyli,
wiedząc, że wrócą w olimpijskie progi,
że śmierć największą otoczy je chwałą.

TERSYTES

obok Odysa stanął

szeptce

Ja wiem kto jesteś.

ODYS

szeptem

To się strzeż demonie,
bu pierwej zginiesz, niżli się zapłonię.

TERSYTES

Ja cię nie zdradzę, bom dorósł do dzieła.
które w mej głowie Bogini poczęła.

ODYS

Niech cię twe żądze k'temu zbyt nie spieszą,
bo nim co zdziałasz, wprzódzi cię powieszą.

TERSYTES

Rola ta nasza podobnoż jednaka.
Mniejsza: powieszą króla czy żebraka.

ODYS

Błaźnie.

TERSYTES

Oceniaj umysłu przytomność.
Jednako podli przejdziemy w potomność.

ODYS

Odpowiem kiedyś na obelgę czynem.

TERSYTES

Tymczasem sławą wyrosnę nad gminem.
Jeśli podstępem laur Odysej zyska,
niech tej podłości napatrzę się z bliska.

PRIAM

O dniu okrutnej rozpaczy. Postrzegam
kres mej wielkości i sławy mej przełom,
i synów moich w kłótni.
Darmo zdążałem ku wieczystym dziełom;
wstecz gnany burzą wydarzeń, odbiegam;
Bogowie mię ścigają okrutni.
Te się nieszczęścia darzą tego lata,
że nie jest Bóg wody poczczony.
Brat oto rękę podnosi na brata,
mój pierwszy w rodzie zhańbiony.

do Odysa

Królu Rezosie, gdy los cię nadarzył,
czas więc, byś słowem na radzie zawążył,
co czynić? co zamierzyć?
Możnali Achajom zawierzyć
i rozejm zyskawszy chwili,
Pozejdonowego rumaka
w morskiej kąpieli opłukać?
Nie sądziszli, że Achaje
w tym nas zapragną oszukać?
i rozejmu czas zaprzysiężony
złamać? Że Bóg niejako im daje
nas w ręce? — Czy oni zechcą kłamać?

ODYS

Mocarzu, oto ja się poświęcę.
Jakom jest pójdę i rzekę:
Zakładnikiem staję się waszym i sługą
niewolnym, ja Rezos, tak długo,
póki męże Ilionu
nie uczynią zadość swojej wierze.
Moich słów prawdy zaświadczę ciałem,
A gdy ujrzą, że się w niewolę podałem
dobrowolną — na rozejm przystaną.
Lecz jedno wiedz: — Pójdę tej chwili,
a wy czyńcie ofiarne posługi
natychmiast. — Gdy błysnie rano,
możemy już być z powrotem.

PRIAM

Idź i niech Bogi cię strzegą.

ODYS

Przydaj mi rycerze i sługi.

PRIAM

Za tobą rumaka wywiodą.
A gdy uświęcim się zgodą
z Bogiem morskiej rozległej topieli,
wtedy rzekę losom: niech płyną.

I nie zadrzę w mym sercu trwogą,
choć i syny moje poginą.
Czynilem, co czynić mogą
ludzie — błądziłem ludzką przewiną.
Możem zbyt ufność położył
w potędze sił nieśmiertelnych.
Czas ten minie.
A gdy Bóg mój będzie chciał, bym ożył
w wieków nieśmiertelnej gontynie,
to baczę, bym się nie zapłonił
pamięcią o podłym czynie.

[IX] W DOMOSTWIE HEKTORA

ANDROMAKA

nad kołyską

HEKTOR

wchodzi

Koniec mego spokoju, miejsca tu dla mnie nie ma,
jutro świtem wyruszę na bój.
Mir tam sposobią hańbą kupiony,
zniewagą tęgich rąk i zbrój.
Koń święty w morze zawleczony,
by zbłagać Pozejdonów gniew.
Zranion kochanek Afrodyty,
a do mnie przyszła jego krew.

ANDROMAKA

Zraniłeś brata!

HEKTOR

Wierzysz temu?

Przybłęda, pastuch leśnych gór,
co mnie przywództwo wziął starszemu,
co śmiał nad Hery ołtarz święty,
którego jestem prawym stróżem,
czcić Afrodyty nagą postać.

ANDROMAKA

Nie drżysz przed zemstą?

HEKTOR

Zemstą czyją?

ANDROMAKA

Bogini.

HEKTOR

Hera moją panią.

W tobie jej cześć oddaję ślubem,
za ciebie ginąć chcę i za nią.

ANDROMAKA

Chcesz ginąć?

HEKTOR

Chcę, bom jest przeklęty.

Bo dziś rozumiem to obłędem,

żem razem z tymi żył pospołu,
z którymi nic minie nie wiąże.

ANDROMAKA

A przecież twoi to rodzice.

HEKTOR

Wiek ich rozdzielił precz ode mnie,
więc ku nim szedłbym już daremnie,
gdy po mnie żądają pokory.
Ta myśl, co siadła u przyczołu
nad drzwiami mego domu,
żąda, bym szedł tam, gdzie zaciązę,
bym tu nie ustąpił nikomu.
Żywota mego tajemnicę
chcę zgadnąć. Dzień rozstrzygnie.
Albo zwycięzcą będę miecza;
walkę sam wbrew ich woli podejmę
i moc ta, którą mam od boga,
będzie wspierać me ramię i siły;
lub lepiej, że zakluty przez wroga
polegnę — nim dłoń tę wzniosę
na zagładę straszliwą Iljonu.
Wytępić ślubuję brać i naród,
śmiertelną hańbą zarażony:
zburzę Afrodyty ołtarze.
Ani się ogniem nie strwożę,
który, trzaskiem głowni płonących,
świątynie obejmie Boże!
Gdy nowe wzrośnie pokolenie,
które sam stworzę,
grobów zaorzę w ziem kamienie
nad Afrodyty łożę.

ANDROMAKA

Powrócisz?

HEKTOR

Wróć!

ANDROMAKA

Wrócisz!!

HEKTOR

Może.

Czy chcesz tych moich czynów?

ANDROMAKA

Cokolwiek rzekłeś w słowach klnących,
w czynach wspominaj synów.

HEKTOR

Dla moich dzieci nie chcę życia,
jeno to, które widzę zbożne.
Śmierć chcę nieść, kogo nienawidzę,
kto wdał się mieczem w cudze włości
lub kto chytrą mnie oszukał,
kto ręce swe podłością zbrukał,

zabiję, psom ich rzucę kości.
Kto w Afrodyty usłudze
śmiał Herę przy mnie poniżyć,
śmiał Hery posąg obalić —
śmierć temu ślubuję skorą
i stos pogrzebmy zapalić!/

ANDROMAKA

Może słońce, co przyjdzie ze dniem,
pogodę myślom wróci!
i wstaniesz rzeźwym mężem lwem.
Patrz się, jak mali śpią...

HEKTOR

nad kołyską

Sny ich pogodne, sny ich młode.
Obawą drzę o ich pogodę,
by jej nie spluto krwią.
Gdy mnie nie stanie, dzieci moje,
będziecie wy tak urodne;
będziecie wy się śmiać i bawić,
będziecie się weselić?
Tam oto, kędy ja pójść muszę,
szakale, sępy przyszły głodne,
by was w niewolne jarzmo wprząc
i czystą skalać duszę.

zdejmuje zbroję i spoczywa

ANDROMAKA

nuci nad kołyską, kolebiąc dziecko

1. Trójca dziewczek przyszła do pasterza
w ustronie pod ciemny bór.
Jedna dała jemu kask żołnierza;
koralowy dała druga sznur.
Trzecia ino na niego pojrzała,
że był młodym pasterzem tych gór.

2. „Powiedz nam ty, chłopcze urodziwy,
bo wiedziemy z sobą o to spór,
która ci się najbardziej udała,
byś ją pieścił na łożu ze skór?”

3. Pastuch śmiał się na trzy tęgie dziwy
i na dary a gdy podniósł dłoń,
rzecze, która na niego patrzała:
„ty, co oczy masz modre jak toń”.

[X] NAD SKEJSKĄ BRAMĄ

PARYS

siedzi na marach omdlały

CHÓR DZIEWCZĄT

tańcuje przed nim wśród nastawionych nożów

MUZYKA

grajkowie siedzą na ziemi, pod murami

ERYNNIS

przystanąła tuż za Parysem

szepcze mu

Rzuć miasto i przeklnij ojca.

PARYS

To nie mój ojciec ten stary.

ERYNNIS

To on z Hekabą niewiastą
ciebie niemowlę rzuca
na pustkowie, opodal grojca.
Tam ciebie naszli pastuchy
i wychowali mołojca.

PARYS

Z niebios przyniosły mię duchy.
O nie moi to bracia.

ERYNNIS

Bracia źli.

Za twoją urodę i potęgę
oni się nad tobą mścili.
Pomniesz, jak w ów dzień godów
z mieczami przeciw tobie szli
i już nad tobą siekiera ostra —
aż cię obroniła siostra?

PARYS

O nie moja to siostra, ta panna.

ERYNNIS

Zginą!

PARYS

Zejdzie gwiazda przedrana,

ostatnia Iljonu iskrzyca
a zgon im wyśpiewa ich siostrzyca
a ku mnie zejdzie Pani jaśniejąca.

ERYNNIS

Trzy zejdą ku tobie niewieście.

PARYS

Trzy niewieście ku mnie przychodzą.
Jedna całe mieczem zbrojna i tarczą,
zasię druga w królewskiej purpurze,
zasię trzecia w gwieżdzistej osłonie,
gołębnie tuląca przy łonie.

ERYNNIS

Ty przedsię wybierzesz którą?

PARYS

Wybiorę we gwiazdach kobietę,
panią nad wszystkie najmiłą
królowę mórz Afrodite.

AFRODITE

zeszła

po promieniu księżycy stąpająca

w płaszczu z gwiazd iskrzących
PARYS
patrzy na nią
ręce ku niej wyciąga
postąpił ku niej
obejmuje ją
całuje
w uścisku przechodzą w kierunku grodu

[XI] W ŚWIĄTYNI ILIONU

LAOKOON

siedzi u stóp drewnianego konika
posłyszał kołatanie
wstaje niechętny
idzie w głąb
otwiera zasuwę we wrotach
wraca na dawne miejsce

PRIAM

wszedł

Czuwacie stary — ?

LAOKOON

— Odmawiam pacierze.

PRIAM

Wierzycie w siłę modlitw — ?

LAOKOON

— — Nie wierzę.

PRIAM

Pilnujcie świątnicy.

LAOKOON

Starego śmietniska.

PRIAM

Nawykleś czuwać nocą u świętego żłobu.

LAOKOON

W noc świętą tę komorę pełnią mi zjawiska.
Strzegę pamięci wiecznej dzieci moich grobu.

PRIAM

Dniem żyję i na synów żywych patrzę stary.
Nigdy słowem pogardy nie dosięgnął wiary.

LAOKOON

Gdy się synowie twoi na marach położą,
wtedy się oczy twoje szeroko otworzą.

PRIAM

Kiedykolwiek nieszczęścia piorun mnie przytłoczy,
klęski wszystkie przyjmuję — — otwarte mam oczy.

LAOKOON

Od lat nie przestąpiłeś progów tego domu.
Wiedz, że Bóg nie przebacza swej krzywdy nikomu.

PRIAM

Nie chcę litości Boga, co jej nie rozumie.
Chcę go uczcić, by mojej cześć przywrócić dumie.

LAOKOON

Cokolwiek byś uczynił, ten Bóg cię ukarze.

PRIAM

Zanim cios mnie dosięże, winę z siebie zmażę.

LAOKOON

Przestrzegać cię nie będę. Zbędę cię milczeniem.
A to pragnę, byś zgiął się pod losu brzemieniem.

PRIAM

Boga wyzwę do czynu i spełnię ofiarę.

LAOKOON

Na dniu tym samym Bóg spełni swę karę.

PRIAM

Niech dom mój runie, jeżeli Bóg go sądzi.
Lecz człowiek rządę ja — nie Bóg tu rządzi.

LAOKOON

Jeśli chcesz Boga przeżyć — każ spalić świątynię!
Wtedy Bóg ci przebaczy — żeś marnym był w czynie.
Lecz skoro chcesz ofiarą pojednać się z niebem,
powleciesz się, żebraku, za synów pogrzebem.

PRIAM

Com zamyślił, dopełnię. Za nic mi przestroga
Bóg mnie wyzwiał — a teraz ja wyzywam Boga.

LAOKOON

Bóg cię oślepił w sądzie i rozumie.
Poznają boskie dary.
Ja już mym wzrokiem rozeznąć nie umię
wiary od niewiary.
Już wszystko we mnie żyjące umarło
w on dzień bezczelnej kary,
gdy w dzień świątálny dzieci moje giną,
święconych węzów zmiążdżone uściskiem. —
Dziś dawne modły powtarzam — niech płyną,
jako te kamienie do lądu,
rzucone wodą — —
i wiem, że nikt ich nie słucha;
i padają, jak padają kamienie
o skałę, gdzie przystań głucha.
A jeżeli modlitwę mówię
i w dźwięk ją składam prośalny —
to, że się modlę ku sobie,
sam głuchy jak cios ten skalny,
jak sam Bóg.

szeptem

Pojejdon to jestem ja — jestem wieczny. —
A tam w tym kamiennym obrębie

moi żyją synowie — te węże
i przyjdą po mnie — gdy otworzę —

wskazuje wieko studni
bo mnie, jak ich — wydało morze!
Więc gdy na srebrnej trąbie
kto zadmie, róg Pozejdona!
i gdy zaszczękną oręże
u tych wrót —

pokazuje na siebie
nędzarz skona.
Wtedy trwogę człowieczą zwycięzę
i ujrzycie mnie Laokoona
w oplotach węzów, mych dzieci —
w on czas gwieździca przyleci
w żywego człowieka zmieniona
i wszystko spadnie w popioły...
A ja i syny anioły
wpełniem na gruz, na leżące przyczoły
twego domostwa, mocarzu,
i obaczym, jako ty legniesz przy ołtarzu
usieczon,
i obaczym, jako ród twój powleczon
na powrozach, rzezane sługi,
i będziem pić te strugi
krwi ciekące

śmieje się
my gady...

TROILUS
wchodzi
w otoczeniu jego wielu chłopców, równych mu wiekiem
LAOKOON
...A twój Bóg nam pozazdrości biesiady,
twój Bóg słoneczny. — —
Pozejdon jestem ja — jestem wieczny.

TROILUS
i jego orszak na znak Priama zatrzymuje się w głębi u wrót
LAOKOON
niespokojny
wciąż na miejscu swem siedzi
mówi, jakby sam te sobą
Nie powinni się trwożyć zginąć,
jako ja się śmierci nie trwożę
i wiem, że wiecznie będę słynać
i żyć — — — jak wiekopłynne morze. —
Przez zieleń fal, na modrej wód ścieli
pan — — — pan —
ku temu mnie przekształcił ból,
gdym patrzył na dzieci chłopięta,
jak w splotach, wężym uścisku
giną na cmentarzysku.
O Boże! Świątynio! —
Gdybym jednym słowem

miał wstrzymać grom, co cię spali —
gdybym miał pewność tę,
że jeden ręki mej ruch
wstrzyma ten rum, co cię powali —
to stałbym niewzruszony duch.
Klnę, klnę, klnę,
wy ludzie — — mali.

nadstuchuje

Słyszysz szept tych ścian,
słyszysz szept i jęk tych ziem?
Słyszysz — uprzęż konika
potrzęsa dzwonkiem koralu?
A tam — patrz — skrzydło orlika
się chwieje. — — A! Księżyc świeci —
Ból — pierś starą pali:
Moje dzieci — moje dzieci!
Ten dzień, gdyście wy ofiarowali
w tańcach, śpiewie i śmiechu,
na ołtarzu woniące śmieci
rzucając Bogu — wy bez grzechu.
Gdzieżem ja oczy miał, że w to wierzyłem!?
O marność, ojczy-człowieku!
W zaraniu dni was straciłem
w różach i kwiatach, i śpiewie.
Świątynio! Spal cię zarzewie!

zatacza się

Świątynio! Spal cię piorunie!

ORSZAK TROILUSA

*zdejmuje bogaty strój z konia świętego
Kapy i strój Pozejdona zwiłają
Każdy chłopak dzierży inną część ubioru*

LAOKOON

Bierzcie wszystko — a ja tu ostanę w trunie
z synami memi, wężami.

śmieje się

A ty wierzył-mi w to, że ja zapłacę łzami.
Na mnie tu patrzy wieków sto, lat tysiąc,
i myślą, piersią mą, miłością mam im przysiąc
wierność na prochy.
Ja słyszę szum i szept tych drzew,
co kiedyś nad te lochy
wzrosną gajem —
jak słyszę szum tych mórz,
co skamandrowym ruczajem
podpełzły pod to cebrzysko.
Widzicie roje bóstw! — O, roje zmarłych dusz! —

pokazuje dookoła siebie

Otwarcie patrzę w śmierć, tam gwiazda wasza świeci.
O Śmierci! wszakże ty wrócisz mi moje dzieci.
O synku mój płowowłosy,
prawie twoje widzę oczęta
błękitne, jako niebiosy

O synku mój rumiany,
prawie twoje widzę usta rozchylone.
Ołtarza się chwytasz kolany,
wyginasz rozpacznie rączęta...
A! węże! — węże wplecione
w twoje ciało... Cha cha — — a wiesz ty, co zostało?

*pokazuje na studnię
pochyla się ku studni
kładzie się na ziemi
nastuchuje*

Tam grają. — — — na dnie topieli
na dnie tej studni głębokiej
i wołają, nawołują ku mnie:
„Ojcie — — ojcie — — my w trumnie —
chcesz ma obaczyć żywemi — —”.

ORSZAK TROILUSA
*zabrawszy konika i przybory stroju i tuk i kołczan Pozejdona.
oddalił się poza wrota
i słycać jak idą przy fletach*
LAOKOON
nastuchuje

Wyrzekłeś — — żyjesz z niemi...

PRIAM
odchodzi
CHÓR CHŁOPCÓW
słycać z za wrót
Zielony wał, zielonych wód!
Przejdziem go w bród,
hej morze, falo, hej morze!
Pozejdon Bóg
potrzęsa róg,
piorunem rwie przestworze.
Rumaku hej, koniku hej,
wstań z wód, wstań z wód, wstań z wód.
Zielony wał, pieniających fal,
hej morze!
Przejdziesz go w bród,
koniku hej,
wędzidło ci założę!

głosy giną w oddali
LAOKOON
*podnosi się z ziemi
zamyka wrota
stoi chwilę u wrót, jakby w zapomnieniu
postępuje ku studni
zrzuca z pokrywy drewnianej głaz ciężki
pokrywa studni na sznurach dźwiga się sama ku górze*
LAOKOOK
*klęka
twarz jego mieni się trwogą
oblicze kryje do ziemi
leży stężały z trwogi.
Po długiej chwili*

nad ocembrowaniem kamiennem studni kołyszq w ciemności dwa wielkie połyskujące tby:
WĘŻE

[XII] NA POKŁADZIE OKRĘTU ODYSA

ODYS

wszedł na pomost okrętu

TOWARZYSZE

idq za nim

ODYS

usiada

Przedewszystkiem podajcie mi wór z winem; ci bowiem, którzy ugościli mnie, sobą byli zajęci i o skrzepieniu sił moich nie pomyśleli.

pije wino

Byli może wiedzeni przecuciem, że sił moich wszystkich użyję na ich szyderstwo i umniejszenie ich potęgi, która wiele zmalala w mych oczach, którym niejedno zobaczył z bliska.

pije wino

Wracam z Troi.

TOWARZYSZE

posiadali na deskach i poręczach

ODYS

Przedewszystkiem podajcie mi suchary z moich skrzyń, o których wiem pewno, że nie są zaprawne jadem żadnej trucizny, i które jedząc, przypomnę sobie domostwo moje i przeszłoroczne zbiory zbóż, i żonę moją. Wracam z Troi.

je suchar

Gdy wam opowiem wszystko, co zaszło dotąd, a poczęło się z wieczora dnia dzisiejszego, zasną, a wy zbudzicie mnie dopiero wówczas, gdy wykonacie wszystko to, co wam przeznaczyłem do działania. I opowiadanie moje zacznę od tego, co uczynić wypada wam, abyście nie sądzili, że tylko umyśliłem chwalić się przed wami i że to, co wy macie zdziałać, już nigdy was nie uczyni mnie równymi.

pije wino

Weźmiecie powrozy grube i przygotujecie je tak, aby zarzucone na szyję i ściągnięte, śmierć łatwą dały tym, których z miasta wywiodłem, a którzy nad brzegiem morza odprawują obrzęd uroczysty.

Jest ich prawie tylu, co was. Więc pójdziecie wszyscy. I powoli, po jednemu się zbliżając, jakobyście niejako muszli a krabiów szukali, pochyleni podejdziecie ku nim i zwabiać ich będziecie pojedynczo ku sobie.

Jeden zaś niech patrzy z dala i bieg cały zdarzenia obejmie bystrze — i świstawką da znak, kiedy macie zarzucić powrozy. Księżyc ten będzie świecił jeszcze równie jasno, jak tej świeci chwili — a cichość i milczenie zależy jedynie od waszego rozsądku.

Wtedy zabierzecie wszystką porzuconą przez nich odzież i stroje, i przybory i wróćcie do mnie, i staniecie nade mną śpiącym.

pije wino

Dobranoc.

układa się do snu

zасыpia

[XIII] W NAMIOCIE DIOMEDESA

DIOMEDES

siedzi skulony

TERSYSTES

wchodzi niosqc toboły

Cóż to? Czuwasz tej nocy?

DIOMEDES

milczy

TERSYSTES

Krwi moja rodzona.
Jestem twój krewny — w tym cześć moja cała.
Poza tym jestem niczym. — Ciebie to nie boli,
że ja w tłum szary wszedłem, że zginąłem w tłumie.
Myślisz, że jestem niczym i że nic nie umiem?
Wielki człowieku, pozwól przespać się w namiocie
gdzie w kącie...?

DIOMEDES

milczy

TERSYSTES

Lub gdy nie śpisz, na twoim posłaniu — ?
Spać muszę, bowiem mam się zbudzić na zaraniu.

kładzie się

Myśl, myśl, mój wielki bracie. Nie zdarza się codziennie,
żebyś myślał. U ciebie myśl rzadki przechodzić.
Teraz czuję, gdy patrzę na twą dziwną postać,
żeś ty może mój krewny i możesz mi sprostać.
Gdyby nie to, żem śpiący, mógłbym długo prawić;
smutek twój bym rozprószył i zdołał zabawić.
Lecz jestem wyczerpany z sił w służbie narodu.
Jeżeli masz jaki udziec, daj, bo łaknę z głodu.
Pozwól, sam sięgnę ręką. — Rozkoszuj się ciszą. —
W każdym namiocie wiem, gdzie połcie wiszą.

bierze poleć słoniny

Myśl, myśl. Myśl kształci ducha, rozwija, uzbraja.
Myśl, jak wino — opęta ducha i upaja.
Masz tu wino?

DIOMEDES

chrapie

TERSYSTES

maca za winem

Wór pusty. — Spił się niestatecznie.
Kiedyż ku temu wzrośnie duch, by żył społecznie.

znajduje inny wór

Jest drugi wór. Wysączę i tym go przygnębię,
że w samolubstwie służył własnej gębie,
że mu przez myśl nie przejdą ci biedacy, ludzie,
co przy jego namiocie tu pracują w trudzie.
Dzięki, żeś mnie oświecił, Zewsie dobrodzieju,
żeś mi nie dał zapomnieć, ktom jest.....

ONEIROS

unoszący się w powietrzu, potrąca go nogą
Pij złodzieju!

TERSYSTES

opuszcza wór z winem
pogląda ku Diomedesowi

DIOMEDES

śpi

TERSYSTES

Przez sen gada.

ONEIROS

unoszący się nad Diomedesem

Morderco! Patrz, krwi rzeka płynie!

przyrzucą Diomedesa płachtą

TERSYTES

Wino go trochę mroczy. — Czuję się wzmocniony.

przykrywa się z głową na posłaniu

Zasną z workiem, jak ojciec Zews obok Latony.

Kto wie, czy nie pochodzę od Zewsa? Być może.

Zews tak często do gustu zmieniał twórcze łożo.

zasypia

DIOMEDES

szarpie się, spętany płachtą Oneirosa

Trupie! Oderwać rąk....!! Masz! — Upadła!

ONEIROS

Podły.

Zepchnij ją na dno rzeki!

DIOMEDES

budzi się

usiłuje się uwolnić od Oneirosa

chce go zrzucić z siebie

ONEIROS

udaje jęki człowieka mordowanego

DIOMEDES

jakby kogoś ciskał w przepaść z wysoka

ONEIROS

ulatując w powietrzu

śmieje się

Cha, cha!

DIOMEDES

ockniony

Noc się sili.

Już nie pamiętam nic. — Jutrzejsze rano:

dla mnie słoneczny dzień. — Trupy nie wstaną.

Moc się Boża przez moje objawiła czyny;

tyleż, co mojej, boskiej w nich jest winy.

Lećcie straszdyła precz. — Minęła trwoga.

Niech mnie ogląda dzień rzezańcem Boga.

[XIV] NAD SKAMANDREM

ACHILLES

siedzi na urwistym brzegu

skalony I zapatrzony i zasluchany w wodę

FALE

przepływające:

1. I dla kogoż ty będziesz siły twe marnował?
2. Bogini cię zrodziła, a Bóg cię wychował.
3. Maszże być sługą cudzym, na czyjej niewoli?
4. Jesteś z tych, co jak lemiesz przejść mają po roli.
5. Za cóż tobie ci ludzie, jeźlić urągają — — ?
6. Żeś synem Bożym jest, uznać cię mają.

7. Na tobie spełni się dola człowieka.
8. Czekaj, wytrwaj twą siłą, królestwo cię czeka.
9. Królestwo ponad wszystką ziem twego narodu.
10. U szczytów sławy polęczesz za młodu.
11. Nie wrócisz do ojczyzny, iżeś śmiało odpłynąć.
12. Tutaj tobieznaczono zwyciężyć i zginąć.

zastój

FALE

znów płyną:

1. W sieć losów jesteś przez Bogów złowiony.
2. Strzeż się, bo przez najbliższych twych będziesz zdradzony.
3. Cokolwiek chciałbyś myśleć, ich woła wprzód bieży.
4. Czyhają, jako sępi, na swoich szermierzy.
5. Przyznają tobie sławę, lecz za cenę zgonu.
6. Sławę z śmiertelnym ciosem Bóg ześle ci z tronu.
7. W tobie jest objawiona potęga człowieka.
8. Człowiek przed losem swoim daremno ucieka.
9. Możesz czas twój ostatni na twą zemstę użyć.
10. Nikt nie ma mocy życia przykręcić lub zdłużyć.
11. Możesz przed zgonem w pożar zognić twego ducha.
12. Ciało pokrywa marna jest, skorupa krucha.

zastój

FALE

znów płyną:

1. Żywot twój nie na jednym zakończy się bycie.
2. Będziesz się błąkał duchem we gwiazd zawierusze.
3. Aż trud podejmiesz nowy, nowe zaczniesz życie.
4. W odległe wbiegniesz puszcze, nad jeziorne głusze.
5. Jako orzeł polecisz na skrzydłach niesiony.
6. W górnym locie zapomnisz, gdzie rodzinne strony.
7. Wyzwoleń będziesz duchem z ciała i pamięci.
8. Zginą wszyscy, co z tobą dziś walczą przekłęci.
9. Wzbudzisz nowe narody do siły i czynu.
10. I zginiesz jako teraz, gdy sięgniesz wawrzynu.
11. Skrzydła orle na kasku twoim się rozszerzą.
12. Przemóż Śmierć! — Ducha twego siłą zgonu mierzą!

CENTAUR

nadbiegł i przystanął nad urwiskiem

Eheu, Eheu, Pelido!

Jak wartko dnie tve płyną,

jak w przepaść noce idą.

Jak młodość, hej, ulata

na krańce kędyś świata.

Jak twoje myśli lecą

po wodzie, po tej fali;

ani ku tobie wrócą

z tej morskiej wielkiej dali.

Ino je porwie morze

na wały, hej, na wody —

Pelido, hej, Pelido,

chowańcu ty mój młody!

Pomnisz, jakoś z Centaurem

Wybiegał w las na harce;

jako się drzewa-starce

patrzyły na tve obroty — ?
A tyś się łukiem zmierzył
i wycisnął grotem, i uderzył — ?
Nie chybią twoje groty!
Pomnisz, jakoś spoczął pod laurem — ?
Pod laurem spocząłeś w cieniu
i słuchałeś jako Centaur dzwoni
na złotostrunnej lirze:
o Sławie, o bohaterze,
o walce, mnogiej zdobyczy —
a twarz się twoja płoni
i tve siły rozważasz w sumieniu.

przebiega górą urwiskiem i przepada

FALE

niosą ciało Pentezylei

FALA

Kochankę twoją niosę,
patrz, dziewczę jasnowłose,
patrz, oczy ma otwarte,
patrz, usta ma w uśmiechu.
Jakież okrutnik zabił tę urodę?
Patrz, szyja ściśnięta pętlicą,
patrz w jej lico.
czyli nie cudne?
czyli nie miłsza niż Bryzejka,
która twoją była kochanką — ?

ACHILLES

przyjmuje z rąk Fal ciało Pentezylei

dzierży ją w objęciach martwą

Fala drwi ze mnie. Noc śle na mnie trwogi.
Któż jesteś, dziewczę niesione przez fale?
Śmierć cię spokojna ujęła.
Dziewczyno! Rzeko plyn, skończone żale.....
Umarła abo li zasnęła — ?
Czyli cię miłość okrutna uśpiła?
Omdlale gnie się twoje ciało;
o luba, dałbym życie moje,
gdyby to życie tobie dało.
W dziwnym zdarzeniu, z Bogów woli
ku mnie spłynęło twoje ciało.
Przyszłaś u kresu mojej doli,
gdy serce kochać już przestało.
Wszystko, com kochał i polubił,
złość ludzka, zawiść mi wydziera.
Spłynęłaś, abym cię poślubił,
gdy cię spokojna śmierć ujęła.
O luba, dałbym moje życie,
gdyby to życie dało tobie.
Przyjm pocałunek, boskie dziecię.
Miłość zakwita na grobie.

całuje ją umartłą

całuje i pieści trupa

PENTEZILEA

Gdzieżem jest? — Patrzę. — Duch się mój obudził.
Tyżes jest przy mnie, kochanku,
tyś całowaniem mię poślubił,
do miasta pójdziem o poranku,
gdy słońce błysnie, o świetle —
Ktoś jest, coś mi powrócił życie — ?
Ktoś jest, co pieścisz mnie tak czule,
ty, co całujesz mnie umarłą — ?
O patrz, te rany, patrz me bóle —
ran moich tyle się otwarło.
O, lepsza śmierć i zapomnienie.
Sen wieczny — moc mię twoja budzi. —
Pocałuj — — nie chcę żyć wśród ludzi.
Daleko jeszcze te promienie
Słońca? — Noc jeszcze głucha. — —
Jutrzejszy dzień da wyzwolenie
nocy twojego ducha.
Dobranoc.....

ACHILLES

Czyż słowa słyszę — ?

Mowa to duszy, moc upiorna.
Dobranoc, niech cię niosą fale.
To ja sam za nią mówię,
a fala szemrze przekorna:
dobranoc. — Już cię woda niesie.
Dobranoc — miłość moja płynie.

oddaje Falom ciało Pentezilei

FALE

płyną unosząc umarłą

ACHILLES

usiadł był tuż u skraju fal, wpatrzony i zastuchany w wodę

O matko moja, rodzicielko,
Sławę roilaś dla mnie wielką,
Sławę młodemu wiekopomną.
Czyliś już wróżby twej niepomną,
czy przepomniałaś o twym synie?

FALE

przepływające:

1. I dla kogóż ty będziesz siły twe marnował?
2. Bogini cię zrodziła, a Bóg cię wychował.
3. Maszże być sługą cudzym na czyjej niewoli?
4. Jesteś z tych, co jak lemiesz przejść mają po roli.
5. Za cóż tobie ci ludzie, jeżeli urągają?
6. Żeś synem Bożym jest, uznać cię mają.
7. Na tobie spełni się dola człowieka.
8. Czeka, wytrwaj twą siłą, królestwo cię czeka.
9. Królestwo ponad wszystką ziem twego narodu.
10. U szczytów sławy poleżesz za młodu.
11. Nie wrócisz do ojczyzny, iżeś śmiało odpłynąć.
12. Tutaj tobie znaczone zwyciężyć i zginąć.

zastój

FALE

znów płyną

*I znów coś szemrzę, szepcą, gwarzę,
raz go pociechy słowem darzę;
to mącą słowem światło ducha.
On zadumany fal tych słucha.
jak szemrzę, szepcą, gwarzę, płyną
igrają, w oczach wstają, giną.*

[XV] NAD MORZEM

Na ławicy piasku, wśród łodzi i okrętów, rojowisko rzemieślników, zajętych pracą.

TERSUTES

wchodzi

przystaje

kijem kreśli znaki po piasku

przystają i gromadzą się koło niego

gdy się zbierze spora liczba gapiów

TERSUTES

porzuca kijek

wskakuje na beczkę i poczyna:

Oto jako zawsze z maluczkich powstaje ogrom.

Z rzeczy na pozór niepozornej rzecz, która wszelkim pozorom sprosta i przerośnie te nawet szczyty, ku którym myśl wasza nie sięgła.

O myśl waszą tu idzie.

Idzie o nią mianowicie, aby szła, a nie stała w miejscu, jak oto w miejscu stoją wasze okręty.

Waszych rąk dzieła, mianowicie te okręty stoją w miejscu.

A oto za ruchem waszych okrętów i żagli pójdzie myśl wasza.

Krótko: Po co wy tu siedzicie?

Wielkości rzuciliście już ten ochłap i pokłonili się, jakby tego wymagała wasza pycha i zarozumiałość. Aleć nie dla samej pychy i zarozumiałości żyjecie? Może wam być indziej i lepiej, aleć to jest nieznanne i niech wprzód takie orzechy rozgryzają same Bogi.

Krótko: chodźcie do domu.

Rzucicie jedno piękno dla piękna kształtu drugiego. Zarzucicie wystawanie po cudzych brzegach, może nawet w skutku wzniosie zdobyczością, ale zbyt dybiące trudami na waszą krew i żywot wasz niedoceniony. Zarzucicie dla piękna powrotu, zieleni morskich wałów, dla myśli powitalnej rodzimych strzech i tego dymu woniącego z kominów rodzimych waszych chat.

Dla chat waszych, kominów i dymu!

Krótko: to samo mówi Achilles, tylko Achilles nie umie mówić waszym językiem.

Wielbię wielkość i lubię słuchać opowiadań o rzeczach wielkich, ale aliści wielkość jest różna. I często nie wymiar jest tym czynnikiem ostatecznym.

Oto: współczucie oceniać ma miarę wielkości.

Rozumiecie mnie teraz, gdy w osierdziu waszem to samo rodzi się uczucie, które mnie w słowach ku wam skłania.

Idźcie za uczuciem waszem, za osierdzia waszego pożądaniem, a stworzycie wielkość dla was, podług waszej miary.

Tę wielkość własną.

Nowy stworzycie niejako kształt i rozmiar.

Krótko: ładujcie okręty i w drogę.

Wylądujemy w Tenedos i tam zjemy obiad, nie zapominając o Zewsie, Apollinie, półboskich Atrydach, Achillesie i tym podobnych.

Niech żyje pamięć o Achillesie; bo choć Achilles pamięć ma krótką, ale pamięć jego myśli należy do nas, do narodu.

Nie wiadomo jeszcze we wszech rzeczy mierze, kto ze swą miarą i wiarą ostanie — ?

Nie trzeba i źle jest po najwyższe w pysze sięgać, gdy najwyższe znać można ze słuchu. Owszem, niech się rozwija, ale nie kosztem waszego zdrowia ani kosztem całości skóry waszej.

Jeśli co kto może — może, powtarzam — niech może sam.

Ku czemuż my potrzebni? — My, mówię — to jest wy. Ku czemuż wy?

Patrzcie na wały tej wody. — Na srebrem pieniące się wały morza, na te bałwany wiekuistego żywiołu. Oto uderzają i wracają. Skarby swej toni i łona swego skorpiony porzucając na wybrzeżu. —

Skorpiony porzucone w suszy zaginą, a narodu fala w głębinie swej wiecznie odżyje.

Atrydzi — to skorpiony! A bałwany te słone, żywioł ten odżywczy, to naród, to wy! To my!! Czyli jedno jesteście z tym piaskiem, przez który rzeka abo potok płynie?

Rzeko, mówię, rzeszo! Potoku, mówię, i żywy strumieniu narodu!

Wracaj, gdzie ci dobrze.

Albowiem chciano cię tu wywieść celem przesiedlenia i lupiestwa; by inni część twoją ojczystą wzięli i zagrabili.

Bednarze jesteście i cieśle! Tkacze, koszykarze i garnkarze! Kucharze i siodlarze!

W waszem ręku żołądek narodu i jego skrzynie i ubiory.

Mosiądz jego i złoto jego gnie się w waszym ręku. Praca rąk waszych jest nieustająca i pilna i ona jest podstawą kaprysów tych, którzy wami rządzą.

W waszym więc ręku są kaprysy tych, którzy nad wami kapryszą.

Zakres wasz jest mały, ale doniosły.

Waszego potrzebujecie człowieka, który by waszym był rzecznikiem.

Ja, że wśród was wyrosłem ponad was, ja, że handluję różnaitościami, duszę waszą złożoną objąć, pojąć, ukochać i do łona przycisnąć mogę.

Niejako jakby mogę.

Wracajcie ze mną. A utworzymy Pospolitą-Rzecz z waszych siodel i skrzynek, z potraw i jada, z garnków i koszyków, z różnaitości i drobnostek, z pracy rąk waszych. Przez was, dla was — obywatele przyszłości.

Mężę do czynu!

W Tenedos spożyjemy pierwszy posiłek.

A od Tenedos Bóg się już dziełu naszemu przeciwstawiał nie będzie.

Bóg i naród.

Naród i Bóg! Wielkość w ogromie spotęgowanej woli małuczkich.

Mała wielkość! Swoja!!

zachwycony sobą

Pogoda jest i wiatr mię z tyłu podwiewa pomyślny. Wiatr ku ojczyźnie — że i pracy wiele żeglarzom nie przyda.

wskazuje obnażone wichrem tydki

Boży to znak.

Znak! Bóg! Wielkość! Pogoda!

Obiad w Tenedos!

WSZYSCY

krzyczą

oklaskują Tersystesa

TERSYSTES

wzruszony

posła od ust całusy

[XVI] W NAMIOCIE ACHILLESA

DZIEWCZYNA

Już dzień. — Więc to mi przyrzekasz,
że nie weźmiesz dziś na się zbroi?

PATROKLOS

To ci pewno przyrzeknę, dziewczyno,
że jak wrócisz do mnie jeszcze kiedy,
to cię przyjmę na moje posłanie.

DZIEWCZYNA

Czy jesteście Achilles, wy panie?
Czy jesteście ten drugi młodzieniec,
co z nim śpi — ?

PATROKLOS

Którego byś wołała?

DZIEWCZYNA

Ciebie, ale żebyś ty był ten, co go płacze Brizejka.

PATROKLOS

A więc płacze Brizeis w niewoli?

DZIEWCZYNA

Płacze, póki się nie zaśmieje,
jak się śmieje, to zaś nie płacze.
A to ci tak wytłumaczę,
że się wezwyczai powoli.

wstaje z posłania

Już dzień. —

nadziewa chustę

Jużem uciekła.

ucieka

PATROKLOS

wołając za nią z posłania

Hej, zostań lepiej, bo tam weźmiesz chłostę,
jeżeli cię złapią. — — Hej!

ACHILLES

wbiega

Wołasz na kogo?

PATROKLOS

Całyś w ogniu, krew bije ci na twarz płomieniem.

ACHILLES

A ty czem zrumieniony — ?

PATROKLOS

Miałem tu dziewczynę.

ACHILLES

Nie dziewczyna mi w myśli. — A! ten błazen z piekła
w szyderstwo głupstwa zawłókł myśli moje,
że zrumieniony gniewem wstydnym stoję.
Gawieź co głupią zebrał po obozie
i za pieniądze wyłudzone Troi
płynie przez morze, przez zielone fale,
głosząc, że woli dym z rodzimej strzechy
niżli zdobyte zbrodnią wielkie czyny.
I że płynie ku wyspom, kędy ja, Pelida,
niebawem za nim pójdę — ?

PATROKLOS

To pewno Atryda
podmówił go — by udał i ciebie ośmieszył.

ACHILLES

I przed kim — ? Li przede mną chyba tylko samym?
Za cóż ja mam ich myśli, wagę i uznanie?
Wstyd mnie pali, że błazen taki mnie jest w stanie
z imieniem swoim złączyć i głośno powiadać,
że przychodził tu do mnie myśl moją wybadać
i że to wszystko wysnuł z mojego milczenia.
Że jestem jemu równy na wagę myślenia.

PATROKLOS

Gdzieś bywał tej nocy?

ACHILLES

Przesiedziałem całą
żaląc się morskim wałom, a morze słuchało.

PATROKLOS

I czego-żeś się żalił?

ACHILLES

A czy ja wiem czego — ?
Że chytrzy okradają zawsze szlachetnego.
Że kto szlachetny, może poskarżyć się niebu;
że go głupiec wychwalać będzie w dzień pogrzebu.
Myśli moje! — Hej, w pościg za wami chyzemi?

wyrzuca bełt z cięciwy

Patrz, jak strzała obiegła. Wbiła się do ziemi.

próbuję ostrzów

PATROKLOS

Cóż to, próbujesz grotów —?

ACHILLES

Próbuję czy ostre.

PATROKLOS

Ostrzyłem.

ACHILLES

— — Widziałeś ty Hektora siostrę?

PATROKLOS

Nie widziałem, lecz wtedy będę ją oglądać,
gdy, jako branki, łupem mogę jej zażądać.

ACHILLES

Tak — — tyś ode mnie młodszy i chciałbyś się wslawić.

PATROKLOS

Maszli ty sławy dosyć?

ACHILLES

Ludźmi chcę się bawić.
Łotrów karać, szlachetnym dłoń podawać śmieie,
choćby to mieli moi być nieprzyjaciele.

PATROKLOS

Co ty mówisz?

ACHILLES

To mówię, ku czemu myśl wzrosła.

PATROKLOS

Bo, mój bracie, powtarzasz zdanie tego osła.

ACHILLES

Tersytesa! — On jak pies u nóg moich leżał
i bawił mnie szczekaniem.

PATROKLOS

Głosi, żeś się zwierzał.

ACHILLES

Ja się temu durniowi zwierzałem? I z czego?
Ten robak śmiał powiedzieć, że dzielił myśl jego.
Że co się w mojej piersi obudziło duszą,
jest tym samym, co podłe policzki wykrztuszą.
Gniew mnie próżny porywa. Na kogóż się złoszczę?
Pies, co się czułgał tu za moją nogą,
a dzisiaj jest ostoją tym, których ja chłoszczę
czynem, że mnie naprzeciw wszyscy nic nie mogą!
Obić jego powrółem, rzemieniem czy płazem — ?
Śmieć nie godzien, bym moim jego tknął żelazem.
Nie godzien, bym ja karciał go. — Śmieją się ze mnie!
Bo wszystko, com powiedział tam, rzekłem daremnie.
Bo jeśli takie błazny mnie dziś posłuch dają,
czym są ognie, co w piersi Achilla powstają — ?
Bo jeśli takie płazy, robactwo i brudy
garną się k' mojej myśli — skalane me trudy.
Gdy Achilles w swej dumie żagle w lot rozwinął,
wśród oklasków narodu Tersytes odpłynął!

placze

PATROKLOS

Płaczesz...?

ACHILLES

Bo teraz widzę, że jeno do miecza.
Żem wtedy jeno panem, gdy miecz w rękę chwycę;
że gdy mówię — me słowa obrócą na nice,
że słowa są ciężarem. — Wezmę młot i zwalę,
wpadnę w ich rojowisko i myśl mą ocale!

zrywa się

biegnie

PATROKLOS

Co chcesz czynić?!

ACHILLES

Rzecz wielką. Na wszystko się ważę
W sojuszu będę żył z tym, co mnie godny.
Jestem równie, jak Hektor, na podłą krew głodny.
Pozostanę — lecz lotrów pokryją cmentarze.

PATROKLOS

Ne Zewsa, co chcesz czynić!?

ACHILLES

Przez Zewsa się stanie.
Tej chwili Hektorowi pošlę tarcz, wyzwanie.
I przed Hektorem duszę mą odsłonię całą.
Niech się dzieje, co dawno trza, żeby się stało.
I niech jeno szlachetni władają nad światem,
powiem, że przyjacielem chcę mu być i bratem!

PATROKLOS

się chwieje
klęka

ACHILLES

Dziecko moje najmilsze, co tobie?

PATROKLOS

Nic bracie.
Lecz myślę, że jednego mnie tutaj kochacie,
że jednego mnie jeno lubicie. — Gdy wola,
pozwólcie, bym Achilla tarcz ja wiódł do pola.
Bym ja wezwał Hektora.

ACHILLES

Przysięgasz?

PATROKLOS

Twej sławie

ACHILLES

Wiedz, że śmierć czeka tego, kto przysięgę łamie.

PATROKLOS

Sądzę, że jeden za cię ja godnie się sprawię.

ACHILLES

Przysięgnę sojusz ludom, co dotąd walczyły.
Na hańbę złu szlachetne dziś połączę siły.
Już z dawna Poliksenę dają mi tam w Troi.
Niech poznają, kim jestem dziś, wrogowie moi!
Poliksenę dla ciebie przeznaczam, mój synu.
Dla ciebie jestem gotów wyrzec się wawrzynu:
nieśmiertelnej mej sławy w zabójstwie Hektora.
Teraz, dziecko, dla ciebie jest działania pora.
Jestem na to, bym tępił zło i siłę podłą.
Nie co inne, to jeno, płynąć mnie tu wiodło.
Dziś, gdy widzę, jak podłość mnie oplotła sidłem,
nie czas, bym ja oszustwa cudze skrywał skrzydłem.
Spiesz się, mój ty najmilszy, duszy mojej gończe.
Nieś mą tarcz — niech ja wojnę narodów zakończę!

PATROKLOS
*podszedł ku wejściu
daje komuś znaki
znika na chwilę
i teje chwili wraca*

ACHILLES
Czy ty wierzysz, mój chłopcze, ażeby Bryzejka
tak kochała Atrydę, jak mnie — ?

PATROKLOS
Bracie, nie wiem.

ACHILLES
Czy ty wierzysz, by ona z tem samem zarzewiem
w oczach patrzyła k'niemu, co patrzyła ku mnie?

PATROKLOS
I po cóż myśleć o niej.

ACHILLES
Westchnąłeś.

PATROKLOS
Rozumnie
byłoby milczeć.

ACHILLES
Szydzisz.

PATROKLOS
Żal mi może
Lecz jeszcze nie wiem czego, czyli jej, czy ciebie?
Czyli tego, co było, gdy była tu z nami?
Czyli tego, że padnie razem z Atrydami,
jako słuszny łup śmierci, który wszystkich sięże,
skoro się zaczniesz mścić.

nadziewa na się pancierz Achillesa

ACHILLES
Zostaw oręż.

PATROKLOS
Co się gniewasz? — Tę twoją polubiłem zbroję
i szcęk ten lubię dźwięczny twojego pancierza.

ACHILLES
Przestań — już mi mówiłeś — o ciebie się boję.
Nie bierzże mojej zbroi.

PATROKLOS
Nie chcesz, bym rycerza
udał, gdy na się wezmę twój strój. Czyś zazdrośny?

ACHILLES
Nie. Jedno wiem, że Hektor łuk dalekonośny
dzierży jako nikt inny i oszczep potężny.
I gdybyś ty na chwilę mą zbroją orężny

wybiegł — toby na ciebie przypadli czeredą,
zanimbyś jeszcze sprawił to poselstwo moje.

PATROKLOS

Jedno błagam, Pelido — daj mi dziś twą zbroję.
Postraszę ich Pelidą.

ACHILLES

który posłyszał turkot przed namiotem
A wóz komu wiedą?

PATROKLOS

Jechać chcę wzdłuż Skamandru. Opodał nad rzeką
zjadę ku źródłom; konie napoję i wrócę.
Będą myśleć, że jedzie Pelida. Zasmucę
wszystkich, gdy ujrzą, żem wozem zawrócił.

ACHILLES

Wracaj. Tu ciebie czekam. Nie skręcaj daleko.
Wracaj.

PATROKLOS

Czy bardzo o mnie byś się smucił?

ACHILLES

Pleciesz, dziecko — pozwalam — nadto-żeś mi miły.

PATROKLOS

w pełnej zbroi
A ty zawsze myślałeś, że nie mam dość siły,
by te płaty udźwignąć...

ACHILLES

A stroją cię pięknie.

PATROKLOS

Zda mi się, żem Achilles, jak zbroja ta dźwięknie.

wybiega

[XVII] POD MURAMI

Przeciw siebie stoją na wozach:

HEKTOR

w pełnej zbroi

PATROKLOS

w pełnej zbroi

w prawej dłoni ma wzniesioną gałązkę zieloną

HEKTOR

Przynosisz pokój. — Gardzę twoim mirem!

PATROKLOS

Nie! W twarz tę gałąź chciałem rzucić tobie.

HEKTOR

Wiesz-li kto jestem?

PATROKLOS

Wiem, idziesz z Iljonu,
nadałeś zbroję, gotuj się do boju.

HEKTOR

Twoi w obozie głoszą dzień pokoju.

PATROKLOS

Czyli uznajesz mir ten z Atrydami?

HEKTOR

Kimkolwiek jesteś, przybyłeś z łotrami.
Z tych idziesz grona, których nienawidzę.

PATROKLOS

Wiedz: jak ty równie, nienawiść mam dla nich,
Ale są moi i mścić chcę się za nich.

HEKTOR

Wiedz: równy tobie jestem w mojej woli;
walczę w obronie sprawców mej niedoli.

PATROKLOS

Widzę, że działasz przeciw tym, co w grodzie,
gdy inni wszystko sposobią ku zgodzie.

HEKTOR

Widzę, żeś wybiegł przeciw samowolny;
w tej zbroi, którą jeno Achill dźwignie.

PATROKLOS

Sądziś, że zbroi udźwignąć nie zdolny.
Zabij mnie, jeśli żądasz, bym szedł z drogi.

HEKTOR

Poznać cię muszę wpierw, czyli nie kłamiesz,
ty, co Achilla bierzesz na się postać.

PATROKLOS

Więc strąć twym mieczem kask, gdy chcesz mnie dostać.

HEKTOR

Kask zejmij! — Patrzej — oto kask zejmuję.

zdejmuje kask

AUTOMEDON

kierujący konie wozu Patroklosa

Hektor!!

PATROKLOS

O biada ci, gdy zgonu chwila
drugiego każe lękać się Achilla.

HEKTOR

Kłamiesz twą postać — i śmierć będzie karą,
żeś śmiał me oczy Pelidą zatrwożyć.

PATROKLOS

Zadrzałeś! — Możesz mnie zabić, gdy wola;
lecz strzeż się wtedy pojrzeć w twarz Pelidzie.

zdejmuje kask

HEKTOR

Kłamca! — rumienić się będzie we wstydzie,
żeś się zasłaniał, chłopcze, jego tarczą.

PATROKLOS

Strzeż się, Hektorze, bo ten za mną idzie,
którego moce mocy twojej starczą.

HEKTOR

Więc w proch, chłopaku! Gniesz się pod ciężarem..

PATROKLOS

Dzień mój ostatni tobie śmierć zwiastuje.
Szedłem tu do cię z Achilleśa darem,
z gałęzią miru dla ciebie jedynie
i oto tak to poselstwo sprawuję,
byś mężem woli uznał mnie w mym czynie.

*łamie gałąź
rzuca przed Hektora
nadziewa kask*

HEKTOR

*nadziewa kask
wozy ruszają przeciw sobie*

[XVIII] W NAMIOCIE AGAMEMNONA

ODYS

wchodzi

Wracam — — lecz jeszcze nie skończone dzieło,
dzieło zniszczenia.

kładzie palec na ustach

Cyt. — Mówię za wiele.

Trzeba, by żadne serce nie pojęło
tego, co moja pomyślała głowa.
Spełniłem w noc tę dzieło, dziś reszta się stanie.
Ujrzyś mnie jeszcze w niejednej przemianie.
Przyjm wszystko jako rzecz znaną.
Niechaj ofiara krwi będzie gotowa.
Spieszno mi odejść. — Ty uświęcisz zgodę,
zgodę rzekomą.

AGAMEMNON

Kłamać?

ODYS

wskazując na niego

Tak w tej mierze.

Mnie teraz kłamiesz: — — że potrafisz, wierzę.

odchodzi

AGAMEMNON

uderza w tarcz

ZBROJNI

wchodzą

AGAMEMNON

wyprowadza Rezosa

REZOS
wchodzi
AGAMEMNON
do Rezosa

Otoś jest wolny. — — Oto twoje szaty.
Straż moja schwytała złoczyńce.
Pospieszysz w miasto dziś wieścią bogaty.
Witać cię będą jako dobroczyńcę.
Wieczysty sojusz zawieram z Iljonem
i z zem śmiał z Bogiem mórz walczyć żelazem,
boć Ilion święte miasto Pozejdona,
więc siedmiu zbrojnych sojusz święcę zgonem;
straszną śmiercią siedmiu zbrojnych skona.
Pozejdonową dziś kąpią kobyłę
w fal morskich słonej topieli.
Oto Pozejdon swą objawia siłę:
i ci, co z sobą na bój stanąć mieli,
krzywdy i straty głoszą za niebyłe,
by w zapomnieniu mir wieczysty wzięli,
Ustrój się godnie. W niezadługim czasie
powiedziesz Boga Centaura do grodu.
Tam oczekuje was Święto narodu.

REZOS
oddala się
ZBROJNI
niosą za nim jego ubiory
DZIEWCZYNA
wbiega
AGAMEMNON
Skąd wracasz —?

DOZORCA DZIEWCZĄT
wbiegł za dziewczyną
AGAMEMNON
do dozorczy

Za nią ty odpowiesz.

DOZORCA DZIEWCZĄT
Myślę, że była u kochanka.

AGAMEMNON
Utopić.

DZIEWCZYNA
Wracam od Pelidy.
Byłam go przestrzedz — i zostałam.

AGAMEMNON
Kto cię posłał?

DZIEWCZYNA
Jego branka.

AGAMEMNON
Więc w zamian wzięłaś jej kochanka.

DZIEWCZYNA

Ogniami temi jeszcze palam,
które mi dał w uścisku.

AGAMEMNON

I przed czym byłai go przestrzegać?

DZIEWCZYNA

By się nie ważył dziś wybiegać
ni wozem, ani pieszo z bronią,
bo śmierć królować ma w igrzysku,
i z tym orędziem sługi twoje
przez cały obóz gania.
A żem została, chłostaj biczem,
Eros tu winę moją zmniejszy — —
młodszy od ciebie i ładniejszy.

HIPODAMIA

podstuchiwała, naraz staje we drzwiach namiotu
To nie on!

DZIEWCZYNA

Wszystko mi to jedno.
Jeszcze ramiona jego czuję
i słowa, co mi szeptał.

HIPODAMIA

Myślisz, by Achill miłość moją
na pierwszym dniu rozstania deptał?

DZIEWCZYNA

A jednak cię trucizna truje
zazdrości; — nie dbam o złość twoją.

AGAMEMNON

Jeżeli to Achill był ten miły,
co cię dziś gościł nocą,
i jeżeli twoich słów posłucha —
powiodą cię doń sługowie.
O co rozumu przewagą
darmo się siłą królowie:
żeś ty zdeptała jego ducha
powabem twego ciała.

HIPODAMIA

Jeżeli to Achill był ten miły,
co cię dziś pieścił nocą
i tulił do piersi nagą —
to patrzeć ino, jak wybieży
we złotej swoich zbrój odzieży,
i tegom ino chciała!

AGAMEMNON

Czego?

HIPODAMIA

By szedł przeciw twej woli.

AGAMEMNON
Zginie!

HIPODAMIA
A czyliż mu to zginąć pozwoli
tylu tbrajnych królów i mężów!?

AGAMEMNON
Zginie — bo dziś żaden pomocą
nie wybieży i nie sięgnie orężów.

HIPODAMIA
Niewolników to masz na smyczy?

WRZASK
słychać
AGAMEMNON
Skąd ten wrzask?

DOZORCA DZIEWCZĄT
Gawiedź krzyczy.

AGAMEMNON
wychodzi do wrót
DOZORCA DZIEWCZĄT
za nim
HIPODAMIA
Byłaś u niego?

DZIEWCZYNA
Nie wiem u kogo.

HIPODAMIA
Czy zastałaś innego?

DZIEWCZYNA
Samego.

HIPODAMIA
Czy był smutny?

DZIEWCZYNA
Wielce zadumany.

HIPODAMIA
Czy me imię wymówił?

DZIEWCZYNA
Powtarzał.
Przez pierś, gdy się obnażał,
wryte miał w promieniach słońce.

AGAMEMNON
wraca z pośpiechem
TŁUM
za nim się ciśnie
uchylono płócien namiotu

WRZASK
Hektor walczy!!

AGAMEMNON
do Hipodamii
Patrz, tam śmiertelni gońce!
Hektor pędzi złotego rycerza!!

HIPODAMIA
patrząc poza namiot
W słońcu zbroje się świecą.

AGAMEMNON
Trupy z wozu się walą!

HIPODAMIA
Achilles!! Zbroja jego!

biegnie
AGAMEMNON
Gdzie lecisz?

HIPODAMIA
Tam! do niego!

wskazuje Agamemnona
Radość z tych oczu bije.
Niedoczekanie, byś mnie miał kochanicą.

DZIEWKI
Konie jakieś pędzą rzucone.

HIPODAMIA
Ksantus! — Lecą w stronę namiotu!
Jak mnie wóz ten zabije,
niech mnie z tym trupem spalą!!

wybiega
ginie pod końmi przelatującego wozu

[XIX] W NAMIOCIE ACHILLESA

ACHILLES
zadumany

TETYS
wchodzi
otoczona chórem wodnic

CHÓR

1. O nie płacz dziecię rycerzu.
Cóż tobie jedna kochanka?
Zdobędziesz inną żołnierzu,
inna przytuli cię branka.

2. Najdzie cię inna kochanka,
dobędziesz inną żołnierzu,
inna przytuli cię branka —
o nie płacz dziecię rycerzu.

ACHILLES

O matko, idziesz strojna w wód dziwne obsłony.
O matko, jak okrutnie jestem poniżony.

TETYS

Zwiastując, synu, tobie dnie twoje najbliższe.
Będziesz sławą wyniesion nad męża najwyższe.

ACHILLES

Słowom twoim wierzyłem zawdy, matko miła.

TETYS

W bólu twoim najwyższa dla cię, synu, siła.

ACHILLES

Nie uwodzisz mnie chyba zwodną obietnicą?

TETYS

O dziecię, daj mi dłonie twe i przytul lico
ku moim piersiom.

ACHILLES

tuli się do matki

Bogini srebrzysta...

TETYS

Synu Peleusa, sława twoja wiekuista.

ACHILLES

Więc przez miecz będę sławny?

TETYS

Nadejdzie godzina,
gdy miecz się stanie żagwią w rękę mego syna.

ACHILLES

Więc przez miecz będę sławny, gdy w gniewie zwyciężę?

TETYS

Najpierwszy z mężów Trojej pod ciosem twym lęże.

ACHILLES

Ja mam zabić Hektora?! Nigdy!

TETYS

Przez cię zginie.
Ciebie jeno się lękać będzie w swoim czynie.

ACHILLES

Co mówisz? W jakim czynie Hektor mnie się strwoży?

TETYS

Gdy najmilszego z ludzi twych trupem położy.

ACHILLES

Kogo?

CHÓR WODNIC

Gdzie twój druh?
Czyli poszedł poić konie?
Czyli źrebce paść na błonie?
Czyli bawi się z dziewczyną?

ACHILLES

Czegóż się lękam?

TETYS

Przyjaźni dotrzymaj.

ACHILLES

opędza się wodnicom
Precz przekłate widziadło! Zmora!

TETYS

Za miecz imaj!

ACHILLES

Zabrał mi moją zbroję i miecz! —

TETYS

Mścij się synu!!

ACHILLES

O matko, jakąż zemstą wołasz mnie do czynu?!

TETYS

znika

ACHILLES

Jako mgła się rozwiła. — Myśl to jeno moja.
Wybiegną. Tam z daleka załśni jego zbroja.

tętent wozu

wybiega przed namiot

Konie same wracają — pobięły do żłobu.

słychać go jak krzyczy:

...Któż się w bolu wije?

Padł, przybiegł z wieścią, —

AUTOMEDON

leży na ziemi u płócien namiotu

Władcy,... Patroklos nie żyje.

ACHILLES

dźwigając go

Spadł? Konie go poniosły?

AUTOMEDON

Nie. — Zabit. — Powleczon.

ACHILLES

Kto go powłókł?

AUTOMEDON

Tam leży, we krwi w szczerym polu.
Pędziłem całą siłą — bo Hektor mnie goni,

Hektor, który go zabił.

ACHILLES

Do broni! do broni!!!

— Kto jest przy nim?

AUTOMEDON

Przy trupie nie było nikogo.

Nikt koło nas nie walczył, patrzono z oddali.

Nikt nie biegał z pomocą.

ACHILLES

O nędzni i mali.

Mysłano, że to jestem ja w tej mojej zbroi.

AUTOMEDON

Myśleli, że ty giniesz, przyjaciele twoi.

ACHILLES

Podli! — Co prędzej zawróć. — Pij tu z tego kruża.

Odzyskasz moc.

nawołuje do innych po za namiot

Przeprzążcie konie!

patrzy otworem w namiocie

Jakowys mrok przesłania nadrzeczne wybrzeża.

AUTOMEDON

To Apollon, niechętny nam, Hektora strzeże
i okrywa go chmurą.

ACHILLES

Rozegnam te chmury.

Krwia Hektora opluję te Iljońskie mury,

ubiera się w zwykłą zbroję niepozorną

Trzymaj lejce. — Tarcz dajcie. Podajcie dziryty.

I lecieć za mną pędem, łup będzie obfity.

burza

ANTILOCHOS

zdyszany wbiega

ACHILLES

czego chcesz?

ANTILOCHOS

Wieść przynoszę.

ACHILLES

Już wprzódy przed wami

nieszczęścia wieść czarnymi przybiegła skrzydłami.

Precz.

ANTILOCHOS

Ajas odbił ciało i przegnał zwycięzcę.

ACHILLES

Niech Ajas weźmie zbroję. — Leć z wieścią o klęsce!
Ja Hektora zabiję! — Ziem Trojej zaorzę!!
Zamorduję!!! Hektorze, Hektorze, Hektorze!!!

wybiega
dosiada wozu, wóz rusza

[XX] POD MURAMI. U ŹRÓDŁA

PALLAS

uzbrojona, biegnąc
Tam, tam, o widzisz go, biegnie w oddali!

ACHILLES

sądzi, że ściga kogoś przed sobą
uzbrojony biegnąc, krzyczy:
Zabiłeś przyjaciela, jedynego druha!!

przebiega
HEKTOR
uzbrojony wbiega
przystaje

Przystanę — krew w gardło mi bucha.
Owóz źródło. — Garść chwyć, ha, jak ukrop pali.

pije

Odetchnąłem. — Gdzie tygrys? Muszę go doścignąć;
niech nie sądzi, że stchórzył?

PALLAS

przemyka się koło murów

HEKTOR

nie patrząc w tył, a pewny, że jest ktoś za nim
Pomóż tarcz mą dźwignąć.

I powiedz tam wrotnemu, by wrota odemknął.

PALLAS

zapada się

HEKTOR

Przepadł? Wszak był ktoś tutaj? Czy Deifob? Czy widmo?
Czyli mój to cień własny po murze się przemknął?
Słońce pali.

biegnie w stronę, gdzie pognał był Achilles

Apollu, zawlecz niebo mrokiem.
Czymże to w śmierć jestem skazany wyrokiem?

grom

Znak mi dajesz. W tym znaku zwycięstwo się waży. —

z trwogą ciszej

Jeżelim kiedy twoich zaniedbał ołtarzy
o Pallas...

ACHILLES

wraca od strony, w którą pobiegł

HEKTOR

Czekam na cię. Chcesz się mścić. Dostoję!

ACHILLES

Zabójco dzieci, zbrój się, grabarzu, zabiłeś!

HEKTOR

Odrzuć włócznię! Na noże walcz, dostoję pola!

ACHILLES

Strzeż się, gdy nieopatrznie włócznię wyrzucisz.
Walczę włócznią, bo zabić jeno moja wola!

rzuca dzirynt

HEKTOR

upadł na kolana, ugodzony w szyję

ACHILLES

patrzy

HEKTOR

gnie się ku ziemi, drżący

Ciało me oddaj ojcu, dzieciom i mej żonie.

ACHILLES

Wprzód ogniem cały Iljon zdobyty zaplonie!

wrywa dzirynt z rany Hektora

HEKTOR

omdlewa

[XXI] NA MURACH ILIONU

PRIAM

biegnie z pośpiechem

GROMADA STARCÓW

otacza go, biegnąca za nim

wszyscy patrzą kędyś w dół, poza mury

PRIAM

sute ubranie starczej swojej głowy zrzuca; pozrywał loki i tyarę

Synu! Synu! — Mój Synu! Już cię nie zobaczę!

Już cię żywym nie ujrzę!!

zatrzymuje się

GROMADA NIEWIAST

biegnie z pośpiechem

wszystkie patrzą kędyś w dół, poza mury

wskazują

O tam, o tam! Już widzę! Wóz pędzi wśród pyłu!

ANDROMAKA

wpada, krzycząc

Okrutniku! — O widzę!! Tam! Ach! Wlecze trupa!!!

GROMADA STARCÓW

Obłok kurzawy przesłania wóz — konie.

przebiegają pędem

GROMADA NIEWIAST

Pędzą, tam, dalej! tam — ku tamtej stronie!

przebiegają pędem

ANDROMAKA

stoi chwilę, słucha

rozplątuje i rozrywa węzły bogatego ubioru głowy
Stójcie!! — Ha! Wlecz trupa! Zabił! Okrutny! Straszliwy!

stoi nieruchoma z rękoma wzniesionemi

DZIECI

wbiegają

ANDROMAKA

Dzieci, nie patrzcie tam! — Droga krwią ojca....!!

DZIECI

krzyczą, płaczą

ANDROMAKA

Ojcie! Ach ojcie! — Zabójca, zabójca!!

GROMADA STARCÓW I NIEWIAST

wracają pędem

Biegą tutaj. Zawrócił. — Wpadł. Przez rzekę goni!

Przebrnął. — Tu pędzi. Ku nam, tu! — — Śmierć goni!!

odwracają się nie patrząc

słysząc tętent wozu daleki

ANDROMAKA

przechyla się przez mur

Zabójca! Zabójca! — Zabójca!! — Zabójca!!!

upada zemdlona

tętent wozu tuż pod murami

GROMADA STARCÓW I NIEWIAST

krzycząc, lecą w stronę, ku której pędzi wóz

[XXII] NA POLU WALKI

ACHILLES

uzbrojony

w otoczeniu swoich domowników

nad ciałem Patroklosa

AJAS

uzbrojony

Synu Peleusa. Chciałem w twojej obronie...

Za późno przybył...

ACHILLES

rękę podaje i ściska dłoń Ajasa

Synu Telamona.

AJAS

Za późno, na nic była już obrona.

ACHILLES

Ty oszczędziłeś mu hańby po skonie,
żeś odbił ciało służalcem Hektora.

AJAS

I twoją zbroję. Tak bowiem sądzono,
żeś ty wybieżał wyzywać Hektora
i że to ciebie jego pocisk zwała.

ACHILLES

Mój przyjacielu, weźmij z niego stroje.

AJAS

zdejmuje części zbroi z Patroklosa, którego podtrzymuje Achilles

ACHILLES

Jak rany straszne i jakie okrutne.
O drogi bracie mój, o mój kochany,
jedyne synu, luby przyjacielu. —
Sklamałeś, dziecko szlachetne. —
Ojczu, mój ojczu, drogi rodzicielu,
i cóż mi zbroje twe świetne?
W nich to przyjaciel mój ginie.
I cóż mi, matko nieśmiertelna Boża,
że sławę do dom przywiozę zza morza,
gdy w strasznym zyskałem ją czynie.
Kogom ukochał, w krwi przede mną leży,
przyjaciel jedyny miły.
Kogom czcić pragnął i duchem doścignął,
ręce go mściwe zabiły.
Próżnom się myślą ku niebu wydzwignął,
lot prześcignął moje siły. — —
O, daj mi ciało, złóż tu na ramiona,
niech go poniosę pod płótna.
Młodości luba! O Śmierci okrutna.
O dolo ty moja stracona.

AJAS

Mogęź pójść z tobą?

ACHILLES

O czemuż nie z nami —?
Przyjm pocałunek wdzięczności za niego.

całuje ramię Ajasa

Zbroję weź dla się. — — My pójdziemy sami.

AJAS

Strój ten mnie dajesz — twój!?

ACHILLES

Za czyn szlachetny.
Staniesz się godny i daru godniejszy
niż ja. — Snadź dzieła skończyły się moje.
Żegnaj mi w zdrowiu. — O nic już nie stoję
i jedno w oczy te patrzę przymknione —
sam ci jemu powieki przywarłem
i widzę szczęście to moje zginione.
O dziecko! — W tobie umarłem.

odchodzi, unosząc ciało Patroklosa

AJAS

nad porzuconą zbroją

Te płaty żyją. — Jakoż wezmę na się?
Mówił, zem równy. — Stanę się godniejszy.
Dzień ten mnie zbliżył ku niemu dzisiejszy,
gdy nic już siła u niego nie waży,
gdy duchem boskich dosięga mocarzy.
Hej, za nim w pościg!

wiąże zbroję i zabiera

[XXIII] W NAMIOCIE ACHILLESA

PRIAM

u stóp Achillesa

ACHILLES

Gdyby na chwilę przede mną tu ożył,
raz bym go drugi tym mieczem położył.

PRIAM

Gdybyś na chwilę wskrziesić go był zdolny,
rzekłbym, że światem władasz, jak duch wolny.

ACHILLES

O władztwo się nie kuszę, nie głoszę się Bogiem.

PRIAM

Więc uznaj we mnie ojca, co kłękł przed twym progiem.

ACHILLES

Jesteś ojcem człowieka, co zabił mi brata.

PRIAM

Przed tobą gnę kolana, jak przed władcą świata.

ACHILLES

Chcesz ocalić od hańby syna.

PRIAM

A z nim ciebie.

ACHILLES

Coś rzekł?

PRIAM

Hektora sromem hańbisz siebie.

Wróć mu cześć bohaterską.

ACHILLES

Dam mu ją na stosie

Na stosie Patroklosa pozyszcze dym chwały.

PRIAM

Tak-że okrutne chcesz mieć bawisko w tym losie,
który mu zradne Bogi z dawna przeznaczały.
Wiedz, że jeśli zgon jego z ich woli się zdarza,
klątwa dosięgnie tego, kto zmarłych znieważa.
Znieważyleś i włokłeś.

ACHILLES

Jako psa włóczyłem.

PRIAM

Na mękę moich oczu sam z wieżyc patrzyłem.
Nasyciłeś twą zemstę.

ACHILLES

Niestety zbyt łatwo.

Chciałbym cię płaczącego widzieć nad twą dziatwą.

Wszystko, wszystko, co twoje, zaorać i złupić.

PRIAM

Przychodzę mego syna łzami mymi kupić.
Ty sam przypomnij ojca i ludzkich dni koniec. —
Wiesz, jak jest szybki Śmierć, jak lotny goniec.
Nieszczęście nie zabiło mnie, ale mnie chowa
dla jeszcze większych gromów, które padną,
bym widział wszystko gruzem i popiołem
i poznał Śmierć jedyną wielką, siłowładną,
i z tą strasliwą Panią do uczty siadł społem
wśród trupów — ... gdy już ciebie nie stanie, mocarzu.

ACHILLES

Zabieraj twego trupa i idź precz, nędzarzu!

PRIAM

Oddałeś!!! — — O ty wielki. O wielki, szlachetny.
Niech tobie Bóstwo stokroć czyn ten twój nagrodzi.
Daj ucałować rękę.

ujmuje za rękę Achillesa i całuje

ACHILLES

Ach... starcze. — Całuje.

To jest ręka mordercy twojego Hektora.

PRIAM

Budujesz jego sławę, któryś zabił wczora.

ACHILLES

Puść mi rękę — ze wstydu krew bije do czoła.

PRIAM

Pójdiesz drogą, na którą Hektor cię mój woła!

ACHILLES

*rozchyła szeroko płóciem namiotu
woła do swoich*

Niechaj mu dadzą ciało! — Królowi Iljonu
pokłońcie się do kolan! —

do Priama

Idź precz.

PRIAM

Godnyś tronu.

Dzisiaj tyś ponad innych wyrósł duszą Bogów.

*patrzy chwilę na Achillesa
wychodzi*

LUD

*zebrany przed namiotem
bije pokłony Priamowi*

ACHILLES

Nie mam przyjaciół już i nie mam wrogów.

LUD

zebrany przed namiotem rozstępuje się

ATRYDZI

wchodzą

MENELAOS

Król królów cię odwiedza.

wskazuje Agamemnona

ACHILLES

nie patrząc

Przyszedłeś Atrydo.

AGAMEMNON

Przyszedłem — a po za mną inne króle idą.
w pokłon przed twoją dolą i żalem.

ACHILLES

Za późno.

wchodzą wodzowie i rycerze mnodzy

MENELAOS

Chcesz mówić, że ci ulgę niesiemy na próżno,
że ciężko twemu sercu do nas nią przychylić
i widzieć naszą litość.

ACHILLES

Mógłbym się omylić.

Starcze — nie żądaj słowa — bo słowo mnie pali
i ogień do lic wraca. — Wy jesteście mali.
Może wy i mocniejsi — i ludy wam dane
może od mych liczniejsze — ale wy za marni.
Wyście przyszli nasycić wzrok wasz tych męczarni
widokiem, które łzami mnie w gardło się cisną. —
O, strzeżcie się — bo jedna moja złość, a miecze błysną.
Bom nie zapomniał jeszcze mych krzywd i ucisku.
Ulga mi jedna: w wspólnym cmentarzysku.

AGAMEMNON

Przynaję, żem pobłądził; przebaczysz, mój drogi.

ACHILLES

Wy przyjaciele moi — jedyne mnie wrogi

AGAMEMNON

Przecież z Troją nie pójdziesz, jeno pójdziesz z nami.

ACHILLES

Zginę, — bywajcie zdrowi — ostaniecie sami.

MENELAOS

Pytałem się wróżbitów i znam wróżbę twoją.

ACHILLES

A wiesz, jakie lekarstwa są, co rany goją
serdeczne — te, co dusza z nich wolna wieczyście
zapomina — i ciało rzuca, jako liście
swe zrzuca drzewo za jesiennym chłodem:
Że mnie tęsknota prze ku Śmierci głodem —
za moim przyjacielem, jedynym mym druhem.
Jego pomnę — i z nim się połączę mym duchem.

Bądźcie zdrowi. — Oddalcie się — widok wasz boli.
Oddalcie się... was nie chcę... na świadectwo doli.

WSZYSCY

stoją nieporuszeni

przybywają coraz nowi rycerze

ACHILLES

Walczyć z nikim nie będę. — Krwi już tyle piłem.
Nie chcę krwi. — Matko moja ty — za długo żyłem.
Być może, że na walkę wynijdę — by zginąć.
Już wiem dziś — że mym bólem najbardziej mi sływać.
Tym, co cierpię. Gdy los mię okrutny ograbił,
gdy najmilszego druha mego Hektor zabił;
śmierć zabójcy nie dała mi zemsty spragnionej
i dziś widzę, że druh mój na próżno pomszczony.
Że nie wróci już nigdy — i krew nic nie może,
gdy dusza raz w tajemne zestąpi bezdroże
nad ciemny Styks. — O matko — i ja tam pójść muszę.
Tu mi tęskno. — Hektorze, zbudziłeś mą duszę! —
Iljon w płomieniach zgore! — Dusza we mnie płonie.

pokazuje po za namiot

Hej! — Tam stos przyjaciela zbudowan wysoko!
Hej! — Atrydo! Mykeński lwie! wytęż wzrok, oko
i patrz! — Hej! sługi moje, zaprząc konie!!

SŁUDZY

zaprzęgają konie

ACHILLES

Uslugę oddam druhowi ostatnią,
a was na ucztę tę dziś spraszam bratnią.
Co mam i co posiadam, wam to ostawuję.

wskazuje po nagromadzonych w namiocie przedmiotach

Podzielcie się, jak wartość swoją każdy czuje.
Mnie już tych rzeczy nie trza. Tęsknię za czemś w dali.
tęsknię. — tęsknota ta pierś moją pali...

wóz zajeżdża

Hej! Wóz po mnie zajeżdża, tam w piasek się ryje.
Konie rzą. — — Przyjacielu, kogóż ci zabiję?

AUTOMEDON

*gdy chce wstąpić na wóz, aby ująć lejce, jakaś siła nie da mu dostąpić
wybladły, wylekły przystępuje ku Achillesowi i całuje dłoń jego i ukłeka...*

ACHILLES

zwraca się i postrzega na wozie:

PALLAS

w czarnej zbroi ze srebrną egidą, z zapuszczoną przyłbicą

ACHILLES

O Pallas! O Bogini. Tyżeś przyszła ku mnie.
Będziesz wóz mój wodziła. Powiedziesz rozumnie.
Ponad tłum polecimy, szybciejsi niż błyski.
Prowadź mię. Teraz czuję, że Bogom jest bliski.

głaska konie

Ksantus drży. Lot to będzie! jak lot Apollina.
O matko, patrz ty na mnie, na twojego syna.

wstępuje jedną nogą na wóz
Żegnajcie!

wstąpił na wóz, wesoly
Patrzę na was półbogiem z wysoka.
Naprzód. — Już przed oczyma świetlna zawierucha.
Pallas!! — O Pallas, ponoś mego ducha!!

PALLAS
zacina konie lejcami
wóz rusza

WSZYSCY
patrzą w przerażeniu, jak wóz pędzi; w szalonym biegu skręca kilka razy dokoła stosu
i jak się rozbija.

[XXIV] PRZED ŚWIĄTYNIĄ ILIONU

KASANDRA
oddaje Troilusowi łuk i kołczan
Tą bronią jeno i tymi grotami
może być Ilion zdobyty
i przeto łuk i groty, chowane w świątyni,
nigdy nie przejdą w ręce obce; są strzeżone.

TROILUS
Więc mają groty być w niebo puszczone
na znak przymierza z Bogiem?

KASANDRA
Łuczniczko tu stanie przed progiem
i po trzykroć uklonem pozdrowi
Boży dom. — Ty wtedy zejdziesz ku niemu,
podasz mu łuk i kołczan przetrzucisz przez ramię.
Przybędzie ustrojony Centaur konny,
na świętym Pozejdona rumaku,
będzie miał słońce na kołpaku.
I weźmie z twych rąk łuczysko Boga olbrzymie,
i grotem w niebo się zmierzy,
i cięciwy przygnie, i uderzy.
A gdy grot w niebo uleci,
ja bramę świątyni otworzę,
by orszak wszedł. I to będzie znaczyło,
że morski Bóg jest z nami w zgodzie.
A resztę dnia naród spędzi w gospodzie
na ucztach i wesolej zabawie.

TROILUS
Jeno to by mnie jedno cieszyło,
żebyś to ja wyrzucił tę strzałę.

KASANDRA
Nie masz dość silnych rąk, ty jesteś dziecko.

TROILUS
Więc po cóż mam tu być?

KASANDRA
Boś ty niewinny i masz w oczach czystość,
i twój wzrok jest pogodnie patrzący,

i żeś ty niewiedzący.
Bo taki tylko może być wybrany,
by łuk podawał i grotę
i patrzył w twarz łucznika,
a nie tknięty był grzechem sromoty.
Tak żąda narodu prawo.
Ty jesteś pośrednikiem Boga.

TROILUS

Wszyscy będą się na mnie patrzyli,
co ja zrobię — ? Ja jestem ciekawy,
jak wysoko strzała poleci?

KASANDRA

Laokoon dawnymi laty
łucznikiem bywał w tej zabawie.
Dziś Boga klnie i swojej straty
opłakuje, bo mu dzieci pomarły,
bo je węże poświęcone
oplotły uściskiem i pożarły.

TROILUS

Widziałem go wczora.

KASANDRA

Lat temu tyle, ile twego życia,
jak uroczystość nie była poświęcona,
odkąd węże wyszły z ukrycia
i Laokoon przeklął Pozejdona.
Nikt inny nie śmiał z koniem pójść
i nikt nie chciał pozwolić,
by jego dziecko łuk ten podawało
u bram rozwartej świątyni,
bo obawiano się Laokoona
losu.

słychać muzykę

POSPÓLSTWO

wbiega

otaczając

ORSZAK POZEJDONOWEGO KONIKA

muzyka

KASADRA

kołace do wrót świątyni

DIOMEDES

przebrany, ustrojony w orszaku Pozejdona

zbliża się ku Odysowi

Co ona robi?

ODYS

skłania się w ceremonialne ukłony

to znów trójzębem tłum przegania

ustrojony z medyjska, jako Pozejdon na drewnianym koniku

tak zaś jest, że jeździec dźwiga sam na szelkach ów tułów koński, na którym niby harcuje

Puka, by ten stary otworzył.

Upatruj sobie tych,

których trza, byś pierwszych położył

trupem,
skoro ja wezmę łuk z rąk chłopaka.

muzyka

KASANDRA

pod wrotami świątyni, zaniepokojona
Stójcie Trojanie!

WSZYSCY

Drzwi rozwalić!!

rozbijają drzwi świątyni

ODYS

klania się trzykrotnie Troilusowi

TROILUS

zarzuca mu kolczan przez ramię

podaje mu łuk

ODYS

wyrzuca grot w niebo

KASANDRA

przerażona, we wrotach świątyni

Stójcie Trojanie!! — Wężę!! Trup tam leży,
ujęty wężów okropnym uściskiem.
Nie patrzcie! zamknąć wrota!!

do Troilusa

Uciekaj dziecko!

ODYS

zmierza się; godzi grotem w Troilusa

ORSZAK POZEJDONA

rzuca się na Trojańczyków, mordując

ODYS

wyrzuca groty i od wrót świątyni mierząc, zabija mężów

KASANDRA

nad upadłym Troilusem

Kona! Kona! Kona!

Laokoonie, wróżba twa spełniona!

ucieka

z daleka jeszcze grają fletnie

ODYS

bije grotami w tłum.

[XXV] W DOMOSTWIE PRIAMA

PRIAM

w otoczeniu całej rodziny, pogrążony w głębokiej zadumie

REZOS

wchodzi

staje po chwili bezradny

PRIAM

po chwili dopiero dźwiga się z miejsca

podchodzi do Rezosa zdziwiony

REZOS

Raz oto pierwszy ręce twoje
ujmuję w uścisk powitalny,
witaj, monarcho.

PRIAM

Witaj mężu.

Miło mi twarz twą ujrzyć znowu
i znów do piersi mej przycisnąć
tę dłoń — wczorajszy gościu miły.

REZOS

nie rozumiejąc

Tak, to pragnieniem tylko było, by jeszcze wczora zejść w te progi;
lecz mnie inaczej darzą Bogi.
Namioty Greków mię więziły
po czas, aż Jutrznia weszła błysnąć.

PRIAM

zastanawia się

Dziwna dłoń twoja jest w ujęciu.
Witając, chwytasz w pól tułowu
i skroń ku mojej chyliysz twarzy...?

REZOS

Gdy przyjaciela Bóg nadarzy,
to ojce moi we zwyczaj
tak go witają.

PRIAM

Czemuż wczora

z daleka tylko na kolana
padleś przede mną, kryjąc lico — ?

REZOS

marszczy brew

Nie kryłem nigdy lica chustą
przed nikim — jeno w świętym chramie.
Przywiodłem świętość waszą w miasto
i tam ostawiłem przy bramie,
gdzie lud się zebrał wesół
i będzie strzegł ofiary;
by jak było rzeczno,
ofiara sojusz uświęcono.

PRIAM

niechętny

Weź miejsce twoje znajome, gdzieś z nami siedział wczora.
Ostaniemy tak w zadumie
do późnego gwieźdnego wieczora.
Niech nikt nie przerywa wrzawą
ani okrzykiem
spokoju i ciszy, którą Bóg zseła.

zasiada

REZOS

stoi

PRIAM

po chwili patrzy na Rezosa

REZOS

Wskaż mi miejsce.

PRIAM

Wskazałem je wczora.
Cóż głos się twój załamał?
Czyżbyś ty kłamał?

REZOS

Idę prawdą. Dla prawdy walczę.
Czemuż wy mnie podstępnie pytacie — ?
Czyż wy kłamiecie — ?

PRIAM

Zuchwalcze!

REZOS

Jedyny ty mąż żywy
na którego nie porwę za nóż,
choć mnie twój język lży.

PRIAM

Mącisz nasz spokój — —
I wszystko, co mówisz ty,
jest dziwne — inaczej zgoła
wydałeś mi się wczora.
Cóż dziś obejście twoje i ruchy
szorstkie i niehamowne,
i oczy takie błyszczące
niepokojem...?

REZOS

po długiej chwili
nagle

O wasze życie!!

po chwili

O kim, wy to, monarcho, mówicie?
Raz oto pierwszy dziś tu stoję
gościem wśród was.

PRIAM

Tę samą zbroję
miałeś na sobie wczora
i zapinki te same, i szaty.

REZOS

Te mi właśnie wczora ze mnie zdarto
i jako żebraka puszczone
przed namiot Agamemnona,
gdzie mnie jako waszego posła
i zakładnika ugoszczono.
A dziś rano — Achajów strażę
złodziei onych wychwytały,
którzy moje ukradli ubiory
i ubiory moje mnie zwrócono.
I otom jest w szatach moich przed wami.

PRIAM

zrywa się
Oszuście!!

do swoich

Imajcie mieczów.

To nie on, co wczora był z nami.
Wszakże mamy w stajniach twoje konie
i wozy twoje złociste.

REZOS

O potęgi światła, wiekuiste! Wszakże konie me wczora skradziono
i to pewno z waszego rozkazu!
O królu! Tobie szedłem z pomocą
i ty na mnie wysłałeś zbrodniarzy,
którzy zdradą opadli mnie nocą,
mnie i dziewczę to o cudnej twarzy,
które zbójcę porwali przemocą.
Więc ci zbójce to wy, królowie — —?!

PRIAM

To jawne! — Z Atrydą jest w znowie!
Otoczcie go mieczami!
To nie on, co wczora był z nami!

dobywa miecza

PRIAMIDZI

biorą za miecze

REZOS

dobywa miecza

nagle opanowuje wszystkich trwoga

długa chwila milczenia

nagle słychać:

KRZYK KASANDRY

Puszczaj! Puszczaj! Płomienie!!

WSZYSCY

stoją, jak skamieniali, słuchają

POLIKSENA

nieśmiało

Kasandry to zwodnicze wieszczanie.

KRZYKI

łuna pożaru

łomot za drzwiami

WSZYSCY

chowają się wylękli w kątach izby

PRIAM I REZOS

na swoich miejscach z dobytymi mieczami

ODYS

w zbroi ukazuje się we drzwiach

na czele swoich towarzyszków

w jednej chwili izba jest opanowana

REZOS

Odjętą będzie od was wieki ręka Boża,
żeście się zbójckiego jęli wszyscy noża.
Łamiecie mir! W świadectwo wzywam. Boga wód.
Przeklęte wodze wy i naród wasz, i lud.

ODYS

Stawaj do walki!

REZOS

Nie walczę z podłymi.
Służalcze ziemi, rzeź spraw nad świętymi.

ODYS

Czas widzę zda się, byś zmiłkł usieczony.

REZOS

Siłą wieczystą ostanę pomszczony.
Stawaj do walki. Niech się spełni doła!

ODYS

Ja z woli Bóstwa idę, gdzie mnie wola.

uchylił się przed włócznią Rezosa
Rzuciłeś włócznią! — Więc zmierz się na miecze!

DIOMEDES

zmierzył się łukiem ku Rezosowi

REZOS

ugodzony grotem Diomedesa
Grot!

ODYS

Łuk Posejdona! Ha, krew z rany ciecze!

pochyla się nad Rezosem
Śmierć twoja była konieczna... człowiecze.
Myślałem, że ty Boży — i już drżałem w lęku,
jeżeli moc Boża zjawi się w twym ręku.

REZOS

Wiedz, że moc Boża jawi w mej duszy,
Przekleństwo Boga ciało twoje skruszy.

umiera

ODYS

Cokolwiek będzie, przyjmę mękę godnie.
Spełniłem dzieło. Wiem, że spełniam zbrodnie.

głosem podniesionym
Zarzezać męże! — Niewiasty ocalić.
Śmierć królem naszym! Mordować, ciąć, palić!!!

AGAMEMNON

staje we drzwiach na czele swoich
w głębi pożar

AGAMEMNON

wszedł na izbę

Dzięki Odysie u usługi twoje.
Dziś oto jako pan Iljonu stoję.

wskazując Priamidów
Biorę w opiekę tych ludzi.

MENELAOS

Spokojni,
przychodzimy tutaj zwycięzcy. — Niech zbrojni

wszelką broń złą. — Darzym was pokojem.
Przestać możecie na tem słowie mojem.
Orężne walki i zbójcza chuć syta.
Troja dziś twoja ogniami spowita.
Mocarzu—starcze. — Życiem was obdarzę.
Niech choć tym słowem zdrady zbrodnię zmażę.

PRIAM

milczy

ODYS

do Menelaosa

Zaiste wielkie słowa łatwo płyną. —
Ci na których nie patrzysz...

wskazuje ku miastu

Tam za ciebie giną.

MENELAOS

Których Bóg zechce, ocali lub zgnębi.

do Odysa

Mnie posłuszeństwo jesteście powinni.
Spryt wasz oceniam. — Ostańcie bezczynni.
Z wszelkich zdobyczy część wam się wyznaczę.
Lecz tu ja rządę — głos wasz nic nie znaczy.

HEKABE

z niewiastami przypadła da nóg Menelaosa

Jesteśmy oto stado gołębi
błagalnice u twoich kolan.
Twoja wola nas ocali lub zgnębi.
Oto patrzaj na nasze dziewice.
Wszystkie zabierz złote skarbnice,
ostaw życie — niechaj z wami żyją!

do Priama

ciągnąc go za skraj szaty

Klęknij stary przed ich siłą...

PRIAM

nie poruszony

Przed czyją —?

[XXVI] NAD SKEJSKĄ BRAMĄ

PARYS

do gromady zbrojnych

Do broni! Nagotujcie łuki
i kamienie miejcie pogotowiu!

DEIFOBOS

patrząc ku księżycowi

Nie rozumiem, czemu bieg się inaczy,
czemu tarcza złocista przygasa — ?

PARYS

Czekać będziemy gwiazdy,
z mieczmi dobytymi w obronie.

Wiedźcie, że jeżeli tych skroni
nie uwieńczy gałązka wawrzynu,
do trupów zlecą się kruki,
do trupów zlecą się sępy.
Do walk się gotujcie, do czynu!
Ten muru kawał obronny, te strzepy
Iljonu, ten gruz ostatni;
tu ostatnie nasze schronisko
i kres abo zwycięstwo nasze,
od waszych zależne dłoni,
i kres abo sława blisko!

DEIFOBOS

Tam wrzawa w uszy mi dzwoni.
Czy widzisz, jako biega pod mury
i jako całe nad Skamandrem błonie
pełne koni,
pełne koni i strojnych rycerzy — ?

PARYS

Albo ich złupim z odzieży,
abo Śmierć tu będzie władnąca.

klęka

O gwiazdo! O ty nieblednąca!
Znijdź ku mnie w ostatniej dobie.
Oto otoczony rycerzmi
w modły się skłaniam ku tobie,
jako modliłem się co dnia.
Zejdź ku mnie jak pochodnia,
ty, któraś miłość w mej piersi
miłością zapaliła płomienną.
Zestąp nad bramę tę, boska,
niech trud się mój złamie i troska,
trud i troska o moich!
O, dla tych zachwytych twoich
nie zapomnij twojego pasterza!

DEIFOBOS

Łuna się pożaru rozszerza.
Oto świątynia w czarnym dymie;
w klębach, co jej czoła sięgły.
Patrz — na palące węgły,
ze wszech stron owite dymem pożaru.

PARYS

klęcząc w modlitwie

Ty mocą twojego czaru
daj moc piorunom!!

wstając

Do bronii! — Stawajcie za mną!

DEIFOBOS

Bieży człowiek — zda mi się ze dworu
mego ojca, starego rodzica.

SŁUGA

który przybiegł od strony grodu
Rzeź sprawili! —

do Parysa

Pasterzu, nakryj twej twarzy.
Słowem cię strasznym uderzę.
Skonali pod toporem, pod nożem,
klnąc twoje imię przekłętę
i zwać karaniem bożem
moce twych czarów nieświęte,
iżes śmiał Bóstwo gwieździste
wlec w twoje łóżę człowieka,
że kara dla cię już bliska,
że klątwa już niedaleka,
co sięże ciębie — przychodnia.

PARYS

Psie! — We krwi tej, co cię oplucze,
świeć mi się jak pochodnia
w pożarnej łunie.

zabija sługę
do rycerzy

Za tarcze!

Dzielnie bić! — Z wami wystarczę!

walka

DEIFOBOS

tuż obok Parysa walczący
godzi go z tyłu oszczepem

PARYS

pada ugodzony oszczepem

ATRYDZI

na czele swoich rycerzy wkraczają
mordują opornych rycerzy Parysowych
stoją chwilę, jako zwycięzcy

AFRODITE

zstępuje po promieniu

w szacie z gwiazd

idzie, jak senna

szuka kogoś przed sobą

przechodzi w kierunku grodu

JEŃCY TROJAŃSCY

patrzą na nią

I CHÓR

Gdzie idzie?

2 CHÓR

Poszła w jego łóżnicę.

I CHÓR

Czy widzicie, idzie jak senna —?

2 CHÓR

To ona jemu miłośnicie życie
czyniła, Bogini gwiazd promienna,
że nocą szła ku niemu skrycie,

a gdy gwiazda zaświtała jutrzenna,
dom porzucała i łożnice,
unosząc w szatach tajemnicę
miłości.

I CHÓR

Patrzcie, wraca.

2 CHÓR

Patrzcie, około siebie szuka.

AFRODITE

wraca

2 CHÓR

Czy widzicie, jak się uśmiecha —?

I CHÓR

Pragnie; miłości snąć niesyta.

2 CHÓR

Czy ona widzi?

I CHÓR

Nie, nie widzi.

2 CHÓR

Jakaż to poza nią świta
gwiazd — świetlana droga.

I CHÓR

Oto widzicie przed sobą Boga,
który postać bierze człowieka
i z błękitów podniebnych ucieka.

2 CHÓR

Błąka się.

I CHÓR

Przystaje i czeka.
Zdaje się zawiedziona.
Jakże się dziwno uśmiecha.
Snadź nie wie, że kochanek jej kona.

2 CHÓR

Tu idzie — nie widzi trupa.

I CHÓR

Postrzegła — ze wstrętem się cofa.

2 CHÓR

Znika za węglem słupa.

I CHÓR

We światłach groźna wraca.

2 CHÓR

Oczy jej błyskawice, górą!
Zemstą dysze! — Straszliwa.

Upadajcie do ziemi twarzą.
Jej oczy piorunem rażą.

I CHÓR

Kochanka szuka, płonie.
z szat się rozdziewa nieskromnie.

AFRODITE

porusza ustami

Do mnie, do mnie, pójdź do mnie.

2 CHÓR

Słyszycie, jak się żali?

AFRODITE

porusza ustami

szept, ledwo dostyszalny

Przyjdź, ciało mię pali.

Mężu, przyjdź — przeklnę Ziemię,

świat wasz cisnę w płomienie,

zabiję piorunami.

Moc moją Bożą odsłonię.

Kochanku, za jedną tę noc,

gdy duch mój ciałem płonie

przeklęty — bierz ciało

w miłosnym czynie,

bo świat ogniem zatopię,

bo wszelki żywot spalę....

WSZYSCY

w trwodze upadają przed Boginią

I CHÓR

Szaty zdejmuj — zrzuca — lwica!

Okropne oczu błyski — porażą błyskawice.

Nie patrzcie w lica.

Bogini Afrodite!!!

AFRODITE

wpół odsłonią z szat

MENELAOS

Ja was ocalę! —

biegnie ku niej z mieczem

by ją ciąć

spojrzał

miecz wypada mu z dłoni

AFRODITE

zwrócona ku niemu twarzą

patrzy nań

MENELAOS

w przerażeniu

Helena! Helena! Helena!

AFRODITE

jej oblicze znów się składa do uśmiechu

GRECY

Helena!!

Ten utwór nie jest objęty majątkowym prawem autorskim i znajduje się w domenie publicznej, co oznacza że możesz go swobodnie wykorzystywać, publikować i rozpowszechniać. Jeśli utwór opatrzony jest dodatkowymi materiałami (przypisy, motywy literackie etc.), które podlegają prawu autorskiemu, to te dodatkowe materiały udostępnione są na licencji Creative Commons Uznanie Autorstwa – Na Tych Samych Warunkach 3.0 PL.

Źródło: <http://wolnelektury.pl/katalog/lektura/wyspianski-achilleis>

Tekst opracowany na podstawie: Stanisław Wyspiański, *Achilleis*. Sceny dramatyczne, druk. Uniw. Jag., nakł. autora, skład w Księgarni Gebethnera, Kraków 1903.

Wydawca: Fundacja Nowoczesna Polska

Publikacja zrealizowana w ramach projektu Wolne Lektury (<http://wolnelektury.pl>).

Opracowanie redakcyjne i przypisy: Paulina Choromańska, Paweł Kozioł, Wojciech Kotwica.

Publikację wsparli i wsparły: Sławomira Wiśniewska, Szymek Bartosz, Tomasz Rusek, Leszek Judycki, aso-twork, srocza, Annmaz6, Special Agent Dale Cooper.

Okładka na podstawie: [Dominic Alves@Flickr](mailto: Dominic Alves@Flickr), CC BY 2.0

ISBN 978-83-288-1027-3

Wesprzyj Wolne Lektury!

Wolne Lektury to projekt fundacji Nowoczesna Polska – organizacji pożytku publicznego działającej na rzecz wolności korzystania z dóbr kultury.

Co roku do domeny publicznej przechodzi twórczość kolejnych autorów. Dzięki Twojemu wsparciu będziemy je mogli udostępnić wszystkim bezpłatnie.

Jak możesz pomóc?

Przekaż 1% podatku na rozwój Wolnych Lektur: Fundacja Nowoczesna Polska, KRS 0000070056.

Pomóż uwolnić konkretną książkę, wspierając **zbiórkę na stronie wolnelektury.pl**.

Przekaż darowiznę na konto: **szczegóły na stronie Fundacji**.